

Položaj učitelja nekad i danas u očima društva

Moscatello, Vesna

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:979294>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-08**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

VESNA MOSCATELLO

POLOŽAJ UČITELJA NEKAD I DANAS U OČIMA DRUŠTVA

Diplomski rad

Pula, rujan 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

VESNA MOSCATELLO

POLOŽAJ UČITELJA NEKAD I DANAS U OČIMA DRUŠTVA

Diplomski rad

JMBAG: 0303028734

Studijski smjer: Učiteljski studij na Hrvatskom jeziku

Predmet: Didaktika

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Didaktika

Mentor: doc. dr. sc. Sandra Kadum

Pula, rujan 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za magistra _____ ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

UVOD.....	1
1. DEFINICIJA UČITELJA.....	2
2. OSOBINE UČITELJA.....	3
3. KOMPETENCIJE UČITELJA	7
4. UČITELJI U 20. STOLJEĆU	10
4.1. Školovanje učitelja	10
4.2. Učitelji i društvo	13
5. UČITELJI DANAS	15
5.1. Školovanje učitelja	15
5.2. Motiviranost i spremnost za obavljanje učiteljskog posla nakon studija	17
5.3. Stručno usavršavanje učitelja.....	19
5.4. Napredovanje učitelja.....	20
6. UČITELJSKI POSAO	22
6.2. Partnerstvo učitelja i roditelja	24
6.3. Sagorijevanje učitelja na poslu.....	26
7. PITANJE UČITELJSKOG STATUSA.....	27
8. ISTRAŽIVAČKI DIO RADA	30
8.1. Vrste anketa	30
8.2. Istraživanje.....	32
8.2.1. Cilj istraživanja.....	32
8.2.2. Uzorak ispitanika	32
8.2.3. Uzorak varijabli	33
8.2.4. Načini prikupljanja podataka.....	34

8.2.5. Rezultati istraživanja.....	34
ZAKLJUČAK	49
LITERATURA.....	51
PRILOG.....	55
POPIS PRILOGA I SLIKOVNIH PRIKAZA	59
SAŽETAK.....	61
SUMMARY	62

UVOD

Često možemo čuti kako je nekada učiteljska profesija bila više cijenjena i kako se društvo prema učiteljima odnosilo sa poštovanjem. Danas je nažalost priča puno drugačija i većina osoba koje su u izravnoj vezi sa učiteljima, bilo preko rada u školi ili djetetovog obrazovanja, osjeća se slobodnima nametati svoje stavove i mišljenja učiteljima. Uz mnoge obaveze i uz veliku odgovornost koje njihov posao nosi, učitelji se moraju nositi i sa uplitanjem drugih osoba u njegove načine poučavanja, vrednovanja i ocjenjivanja. Stoga ćemo u ovom radu proučiti koliko je zapravo kompleksna učiteljska profesija i vidjeti koliko se promjenila od prošlog stoljeća te samim time dobiti uvid u položaj učitelja.

Na početku rada objasniti ćemo samu definiciju učitelja i što se pod tim pojmom podrazumijeva. Kako bi prikazali da za poziv učitelja treba imati određene karakteristike, nekoliko stranica posvetili smo objašnjavanju osobina i kompetencija koje bi svaki dobar učitelj trebao imati. Nakon toga ćemo se osvrnuti na prošlo stoljeće i na to kako su se tada školovali budući učitelji i kakav je bio odnos učitelja i društvene zajednice. Nastavit ćemo o istoj temi, ovaj put u sadašnjosti, koju ćemo malo produbiti. Osim školovanja, navesti ćemo mogućnosti koje učitelji danas imaju u profesionalnom i osobnom razvoju. Uz to ćemo pokušati opisati što sve učiteljski posao podrazumijeva, a posebno suradnju učitelja i roditelja. Na spomenute dijelove rada nadodati ćemo i pitanje učiteljskog statusa, točnije neke od mogućih razloga današnjeg statusa učitelja u očima društva i kako sami učitelji vide svoju profesiju.

U sklopu ovoga diplomskog rada proveli smo istraživanje u kojemu smo koristili anketni upitnik. Htjeli smo ispitati kako društvo u Hrvatskoj gleda na profesiju učitelja prema profesionalnim i neprofesionalnim faktorima. Upitnik smo podijelili na tri dijela. U prvom djelu pitali smo ispitanike o njihovom spolu, starosnoj dobi i zanimanju, u drugom smo postavili tvrdnje koje se odnose na profesionalne i neprofesionalne faktore statusa učitelja i kojima smo ispitali u kojoj se mjeri ispitanici slažu sa ponuđenim. U trećem i zadnjem djelu upitnika zamolili smo ispitanike da postave deset ponuđenih zanimanja na određeno mjesto na ljestvici kako bi utvrdili koliko je učiteljska profesija cijenjena naspram ostalih ponuđenih profesija.

1. DEFINICIJA UČITELJA

Učiteljev je posao toliko kompleksan i opsežan da ga je zaista teško definirati samo jednom definicijom. Stoga ćemo u sljedećih nekoliko odjeljaka analizirati nekoliko definicija izvučenih iz stručne literature.

Prvi su učitelji u davnom 4. i 5. stoljeću prije Krista nazivani *ummia*. Riječ *ummia* imala je više značenja, ali su sva ta značenja bliska shvaćanju učitelja i njegove uloge. Ona se koristila za oslovljavanje oca, brata, prijatelja ili starije osobe koja poučava. Uz učitelja bi poučavao i napredniji učenik *šešgal*, odnosno stariji brat. Zanimljivo je da su Kinezi svoje prve učitelje zvali *bog pakla* pokušavajući naglasiti učiteljevu strogoću i važnost, a Grci su koristili izraz *paidagogos* koji se prvotno odnosio na robove koji su vodili djecu u školu. I u Hrvatskoj je, tijekom razvoja odgoja i obrazovanja u školi, postojalo nekoliko naziva za učitelja. Ipak, učitelj je bio prvi naziv koji se pojavio u prvom zakonu o osnovnoj školi i također je naziv koji se danas koristi (Strugar, 2014).

Bežen (2005: 82 - 83) je zaključio da pojam učitelj ima tri značenja. Prvo značenje jest ono u svakodnevnom jeziku gdje je učitelj svaki pojedinac čija je uloga poučiti druge nekakvim vještinama (npr. crtanju, pisanju, pjevanju itd). Sljedeće značenje odnosi se na etičko shvaćanje, a to je da učitelj treba imati „bogatu duhovnost ili znanje, viziju i duhovno vođenje”. Posljednje značenje odnosi se na profesionalni aspekt kojega označava stjecanje diplome nakon uspješno završenog školovanja.

Može se reći da se najčešće uz pojam *učitelj* vežu „stručna sprema, pedagoška, metodička i didaktička osposobljenost te organizacijske osobine”, a uz to se podrazumijeva da je uloga učitelja odgajati i obrazovati učenike, ostvarujući cilj i zadaće odgoja i obrazovanja (Strugar, 2014). Iz svega navedenog Strugar (1993: 11) nam je ponudio definiciju da je “učitelj stručnjak koji organizira odgojno-obrazovni proces, svojim općim obrazovanjem, poznavanjem njegove pedagoške, didaktičke, metodičke i psihološke osnove, u zajedničkom radu s učenicima, ostvaruje cilj i zadaće odgoja i obrazovanja te omogućuje učenikov cjelovit razvoj.”

Šimleša i Potkonjak (1989) tvrde da je učitelj osoba koja je zbog stjecanja kvalifikacija za obrazovanje i odgoj djece, omladine i odraslih priznata od društva i prosvjetnih vlasti koja,

pružajući učenicima teorijska i praktična znanja i vještine, ostvaruje društvene ciljeve i zadaće odgoja.

2. OSOBINE UČITELJA

Koliko god učitelji imali jednako obrazovanje, niti jedan od njih neće biti iste osobnosti i neće imati jednak pristup radu. Iako se razlikuju, svi učitelji bitno utječu na učenikova postignuća tako da se uspješnost rada učitelja zapravo očituje u uspjehu njegovih učenika. Uspjeh učenika ovisi o tome stvara li učitelj dovoljno nastavnih situacija u kojima kvalitetno poučava učenike, odnosno situacije iz kojih učenici mogu lako nešto naučiti. Kao što nijedan učitelj nema istu osobnost niti mogućnosti, tako nemaju ni učenici te je jako važno osigurati kvalitetno poučavanje svakom učeniku, koliko god je to moguće.

Učiteljevo ponašanje je dio njegove osobnosti i igra jednu od važnijih uloga u kvalitetnom odgojno - obrazovnom procesu. Različita istraživanja su dovela do zaključka da su kod učitelja dvije glavne podjele osobina, ljudske osobne i pedagoške osobine (Strugar, 2014).

Ljudske, odnosno osobne karakteristike odnose se na to kakav je učitelj kao čovjek i je li sposoban uspostaviti uspješan međuljudski odnos s učenicima i svojim okruženjem. Tako različiti autori tvrde da učitelj trebaju biti oni ljudi koji su se pokazali dobrim i koji mogu iskazati roditeljski stav svojim učenicima. S druge strane, Silov (2002) tvrdi da je dobar učitelj onaj koji voli svoj posao, a savršen je onaj učitelj koji spoji ljubav prema poslu i prema učenicima. Drugi autori govore da učitelj treba biti moralan i treba razumjeti učenikove želje, potrebe i poteškoće. Nadalje, učitelj bi trebao biti mudar, praktičan, pošten, radišan i ustrajan, ljubazan, dostojanstven, obazriv itd.

Lesourne (1993) je naveo nekoliko obilježja učitelja kojega će društvo u budućnosti prihvatiti:

- osoba koja je dobila posao i zbog svog znanja i zbog svoje sposobnosti da uz punu odgovornost obavlja posao odgojitelja;
- osoba koja je stekla drugačije profesionalno i društveno iskustvo;
- osoba kojoj se nude dovoljno raznolike zadaće, a da ih ona smatra motivirajućim;

- osoba koja preuzima inicijativu i koristi ju kao učitelj i kao član pedagoškog tima svoje škole;
- osoba koja je spremna na osobnu i kolektivnu evaluaciju;
- osoba koja zna izvući zaključke iz evaluacija;
- osoba koja je sposobna svojim radom utjecati na svoje prihode i karijeru;
- osoba koja je otvorena različitim oblicima društvenog života;
- osoba koja je svojim kompetencijama i radom stekla društveni ugled.

Strugar (1993: 31 - 33) je sažeo poželjne osobine učitelja na sljedeći način:

- “pomaže učenicima u radu i potiče njihov interes;
- veseo, dobrog raspoloženja, ljubazan, pristupačan;
- prijateljski se odnosi prema učenicima, strpljiv, smiren;
- zanimaju ga učenici, razumije ih, poštuje njihovu ličnost, izbjegava sarkazam i pogrdne riječi;
- ugodnog izgleda, opće privlačnosti, postojan, uravnotežen, dosljedan;
- nepristran, pravedan, pošten, autoritet i uzorit;
- pokazuje smisao za humor i duhovitost, širokih interesa, pokazuje entuzijazam;
- izražava ljubav prema djeci, povjerljiv, privržen, stavlja se u učenikov položaj (empatija), vjeruje u učenikove sposobnosti;
- objektivan, realan, samokritičan, prirodan;
- vlada svojim osjećajima, prilagodljiv;
- održava demokratske odnose, dobar suradnik.”

Ukoliko učitelj ne posjeduje barem neke od navedenih osobina, a posebno empatiju i razumijevanje problema svojih učenika, učenici će teško usvojiti vrijednosti i teško će razlikovati poželjno ponašanje od nepoželjnog. Osobnost i pristup učitelja su važni u odgojno - obrazovnom sustavu jer utječu na sami razvoj učenika.

Pedagoške, odnosno nastavne osobine Strugar (2014) dijeli u tri grupe:

- opće, pedagoško, didaktičko-metodičko i psihološko obrazovanje učitelja;
- osobine važne za organiziranje odgojno-obrazovnog procesa;
- osobine važne za uspostavljanje međuljudskog odnosa između učitelja i učenika.

C. Kyriacou smatra da su osnovne pedagoške osobine skup određenih i smislenih aktivnosti koje potiču učenje učenika, a za njih su važna tri elementa koja su usko vezana uz prethodno spomenute grupe osobina. Ta tri elementa jesu znanje, odlučivanje i radnje.

Znanje obuhvaća učiteljevo opće znanje o nastavnim predmetima, metodama rada te isto tako poznavanje kurikuluma i učenika. No to nisu ni približno svi čimbenici poučavanja, tako da učitelj treba biti spreman na utjecaj ostalih čimbenika na njegovo poučavanje i poznavati vlastite nastavničke sposobnosti.

Kod elementa odlučivanja misli se na učiteljevo promišljanje i donošenje odluka prije, tijekom i poslije održane nastave u svrhu postizanja postavljenih rezultata i ishoda učenja. Radnje se odnose na to kako učitelj može potaknuti učenike na učenje vlastitim ponašanjem (Strugar, 2014).

Ovim elementima Strugar (1993: 20) je dao definiciju pedagoških osobina, a to je da su one “tipične, uočljive i prepoznatljive učiteljeve odgojne i obrazovne aktivnosti, koje se sastoje od različitih didaktičko-metodičkih postupaka u odgojno-obrazovnom procesu i koje utječu na učinkovitost učenikova rada.”

Uz sami posao učitelja razredne nastave stoji i posao razrednika. Kako bi bio uspješan u toj ulozi, učitelj treba posjedovati različita obilježja i kompetencije. Prema Zuber (2011), u istraživanju koje je provedeno kod učenika četvrtog razreda jedne osnovne škole u Sisku, 76 učenika je odredilo obilježja učitelja-razrednika koja oni smatraju važnim i poželjnim:

- Samostalan u donošenju odluka - u konfliktnim situacijama koje se dogode na nastavi učitelj je taj koji treba donijeti konačnu odluku;
- Pravedan - ukoliko učenici smatraju da učitelj nije pravedan, to će bitno utjecati na njihove emocije stoga učitelj treba imati razlog zbog kojega je donio određenu odluku i isti taj razlog objasniti učenicima. Na taj način učenici mogu lakše razumijeti učiteljevu odluku i poštivati ju;
- Kritičan i samokritičan - učitelj treba kritički razmišljati o svim komponentama odgojno-obrazovnog procesa, a to podrazumijeva i samokritičnost;

- Odgovoran za postignute rezultate - učitelj razrednik je osoba koja je odgovorna za vlastiti uspjeh i neuspjeh te ih treba priznavati i smatrati kao jedan dio napredovanja. Isto se odnosi na uspjeh i neuspjeh učenika;
- Voli svoj posao i učenike - učitelj koji radi svoj posao s osmjehom na licu i zabavlja se dok rad je učitelj koji voli svoj posao;
- Osjećajan - važno je da učitelj prepozna emocije svojih učenika i pravodobno te na ispravan način djeluje u skladu sa njihovim emocijama. Učenici smatraju ovu osobinu jednim od najvažnijih osobina koje učitelj treba posjedovati;
- Humorističan - humor je poželjan u svakom aspektu društvene interakcije i socijalizacije pa je tako neizostavna stavka i u učionici. Učenici uz primjerenu dozu humora u nastavi uče na takav način da nisu ni svjesni da uče. Uz humor je nastava učenicima manje dosadna, a i u velikoj mjeri održava njihovu pozornost te je sat dinamičniji i brže im prolazi vrijeme;
- Tolerantan - učitelj treba imati određenu dozu tolerancije prema učenicima, ali ta tolerancija treba imati neku granicu. Ukoliko nema granice, odnos koji su učitelj i učenici do tad izgradili mogao bi imati negativne posljedice, odnosno odgojno aspekt poučavanja bi bio neuspješan. Učenici smatraju da tolerantan učitelj razumije njihove nestašluke, poštuje razlike između svojih učenika i prilagođava se potrebama svakog učenika pojedinačno;
- Strpljiv - u mnogim sastavnicama poučavanja bi učitelj trebao biti strpljiv. Neke od tih sastavnica su rješavanje konfliktnih situacija u razredu, osiguravanje dovoljno vremena za rješavanje određenih zadataka i tumačenje gradiva. Uz učiteljevo strpljenje učenici neposredno uče kako biti strpljivi;
- Dosljedan - učitelj je pravedan samo onda kada je dosljedan u svom radu. U isto vrijeme, dosljedan učitelj zahtjeva od svojih učenika da budu dosljedni i stoje iz svojih riječi i djela;
- Kreativan - učitelj razrednik koji koristi kreativnost u svom poslu često izrađuje nekakve didaktičke materijale vlastitim rukama no to nije jedina funkcija kreativnosti. Kreativan učitelj pronalazi različita rješenja za jedan problem i to mu posebno pomaže kada treba poučavati dvadeset i nešto učenika različitih mogućnosti i sposobnosti;

- Autoritativan - kako bi učitelj stekao autoritet potrebno mu je puno iskustva i stručnosti. Autoritativnog učitelja karakterizira postavljanje pravila i pridržavanje istih pravila te poštivanje različitih učeničkih sposobnosti i postignuća.

3. KOMPETENCIJE UČITELJA

Tijekom prve godine djelovanja, jedna od devet ekspertnih grupa Europske komisije (grupa A) koja je bila formirana u sklopu Lisabonske strategije članica EU je utvrdila kakve kompetencije treba imati učitelj koji će uspješno zadovoljiti zahtjeve društva znanja. Kompetencije su podijeljene u pet grupa:

1. Osposobljenost za nove načine rada u razredu:

- odabir i primjena odgovarajućih pristupa odgoju i obrazovanju uzimajući u obzir socijalnu, kulturalnu i etničku različitost učenika
- osiguravanje optimalne i motivirajuće razredne klime s ciljem promicanja jednostavnog i poticajnog učenja
- timsko poučavanje s učiteljima i stručnim suradnicima koji inače sudjeluju u poučavanju istih učenika.

2. Osposobljenost za nove radne zadatke izvan razreda (u školi i sa socijalnim partnerima):

- razvijanje školskog kurikulumu;
- organizacija i evaluacija odgojno-obrazovnog rada;
- partnerstvo i suradnja s roditeljima i drugim socijalnim partnerima.

3. Osposobljenost za razvijanje novih kompetencija i novoga znanja kod učenika:

- osposobljavanje učenika za cjeloživotno učenje unutar društva znanja

4. Osposobljenost za razvijanje vlastite profesionalnosti:

- istraživanje i koncentriranje na rješavanje problema;

- odgovorno postupanje u razvijanju vlastite profesionalnosti (cjeloživotno obrazovanje)

5. Osposobljenost za upotrebu informacijsko-komunikacijske tehnologije (ICT):

- korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije tijekom vlastitog obrazovanja u sklopu razvijanja profesionalnosti (Zuber, 2011).

Tijekom svoga obrazovanja, učitelji će prije ili kasnije steći navedene kompetencije. Ukoliko ih ne steknu tijekom obrazovanja na fakultetu, steći će ih tijekom različitih seminara i tečajeva tijekom rada u školi. Uz kompetencije, učitelji trebaju imati i neke određene dodatne sposobnosti kao što su znanje (stručnost), profesionalnost, komunikativnost i organizacijske vještine.

Znanje, odnosno poznavanje struke očituje se u učiteljevom poznavanju svakog učenika kojeg poučava, psihologije razvoja učenika, načinima rada razrednog vijeća i koja je uloga učenika u tom vijeću. Nadalje učitelj treba biti upoznat sa ciljevima škole, ali i ciljevima nastave te treba voditi računa o održavanju povoljne razredne klime. Na taj način stvara složnu zajednicu i lako može izdvojiti mogućnosti učenika.

Profesionalnost učitelja je usko povezana sa Pravilnikom o obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi. U navedenom dokumentu opisani su poslovi učitelja u neposrednom radu s učenicima i administrativni poslovi koje treba redovito obavljati. U odgojnim situacijama učitelj, uz rješavanje određenih problema treba znati detektirati probleme, procijeniti ozbiljnost problema, odrediti vrijeme reagiranja na problem i odabrati prikladne pedagoške mjere za nastali problem. Tim pedagoškim mjerama učitelj utječe na stvaranje poželjnih ponašanja i eliminiranje nepoželjnih ponašanja. Ukoliko učitelj želi poticati poželjna ponašanja, usmeno će ili pismeno pohvaliti učenika uz prethodno konzultiranje sa drugim učiteljima, nastavnicima, ravnateljem, stručnim suradnicima i roditeljima. Ako želi eliminirati nepoželjno ponašanje kod učenika tada će, također uz prethodno konzultiranje, učeniku izreći opomenu, ukor, strogi ukor ili, u najgorem slučaju, preseliti učenika u drugu školu.

Što se tiče komunikativnosti, razlikujemo tehničku komunikativnost, verbalnu komunikativnost i neverbalnu komunikativnost. Tehnička komunikativnost očituje se u tome koliko je učitelj upoznat s aktualnim temama i događajima u svojoj okolini i njegovoj sposobnosti samostalnog ili timskog učenja. Verbalna komunikativnost odnosi se na svakodnevnu i neposrednu komunikaciju s učenicima na nastavi, razrednim vijećem, stručnim suradnicima i roditeljima. Posebno je važno da je učiteljev govor u tim komunikacijama jezično ispravan, ne previše glasan i ugodan. Neverbalna komunikacija se odnosi na mimike i geste koje učitelj koristi u neposrednom radu s učenicima, razgovoru s roditeljima ili zaposlenicima škole.

Organizacija je ključ svega, pa tako i odgoja i obrazovanja. U organizacijske vještine spadaju kreativne, inovativne i poduzetničke sposobnosti. Učitelju su potrebne te vještine kako bi mogao uspješno pratiti i sudjelovati u različitim događanjima u njegovoj okolini na drugačiji i inovativan način. Ove vještine su također važne i za komunikaciju s roditeljima, odnosno za upućivanje i uključivanje roditelja u rad škole, ali i zajednice (Zuber, 2011).

4. UČITELJI U 20. STOLJEĆU

4.1. Školovanje učitelja

Na početku 20. stoljeća na današnjem području Hrvatske djelovalo je sveukupno jedanaest učiteljskih škola (6 muških i 5 ženskih škola). Jedna od ženskih učiteljskih škola je bila dio ženskog lica (filozofske škole) kao njen pedagoški smjer te je ona imala program sličan gimnazijskom dok su ostale učiteljske škole, i muške i ženske, radile po osnovi učiteljskih škola iz 1888. godine.

Prema prethodno spomenutoj osnovi, program škole bio je sljedeći u muškim školama: vjeronauk, pedagogika, hrvatski jezik, njemački jezik, zemljopis i povijest, prirodopis, prirodoslovlje, matematika, gospodarstvo i obrtoslovlje, krasopis, geometrično i prostoručno risanje i modelovanje, svjetovno i crkveno pjevanje, guslanje i orguljanje, gimnastika i mehaničke radnje u radionici. Ženske škole su imale malo drugačiji program pa su umjesto gospodarstva i obrtoslovlja, guslanja i orguljanja učile o kućanstvu, glazbi i ženskim ručnim djelima. Te osnove su tek nakon 25 godina doživjele male promjene pa je tako uveden program kojim se poticao princip zornosti u svim predmetima i program kojim se moglo učenike (buduće učitelje) osposobiti za izrađivanje različitih nastavnih sredstava (Franković, 1958).

Učenici učiteljskih škola završavali bi svoje školovanje nakon četvrte godine obrazovanja polaganjem ispita zrelosti. Uz svjedodžbu ispita zrelosti mogli su raditi samo kao privremeni učitelji, a za stalno zaposlenje su trebali steći učiteljsku svjedodžbu osposobnicu. Učiteljsku svjedodžbu osposobnicu mogli su steći tek nakon dvije godine rada u pučkim školama polaganjem ispita ispred povjerenstva (Cuvaj, 1910).

Škola s takvim programom nije bila prihvaćena ni od društva ni od samih učitelja te je javnost tražila da se odgojni način rada promjeni i da se sastavi novi nastavni plan. Također su tražili da se prirodopis uči na temelju suvremenih teorija i da tako učitelji dobiju kvalitetnije pedagoško obrazovanje. Smatrali su da mladi učitelji dolaze u škole u potpunosti nespremni poučavati te da su naivni, manjkavog znanja, uskih obzora i da nemaju iskustva (Franković, 1958).

Osnova učiteljske škole nije se promijenila ni nakon Prvog Svjetskog rata, ali je posljedično nastala velika nestašica učitelja. Zbog toga se nastojalo što brže nadoknaditi taj nedostatak i u što kraćem roku obrazovati buduće učitelje. S druge strane smanjivao se broj učiteljskih škola i ograničen je broj učenika koji su ih mogli pohađati. To je rezultiralo jako velikim brojem učenika na jednog učitelja. Učitelji u učiteljskim školama su bili preopterećeni i učenici nisu imali mogućnost kvalitetnog obrazovanja. Najviše utjecaja na obrazovanje učitelja imali su svećenici koji su se pobrinuli da stvore bogojazne i poslušne učitelje jer je to koristilo vladajućoj klasi u promicanju njihove politike.

Nakon nekog vremena učiteljske škole su produžile trajanje sa četiri na pet godina. Također su uvele prijamne ispite za učenike koji su završili građanske škole. Nakon školovanja, učenici koji su završili učiteljsku školu s vrlo dobrim i odličnim ocjenama i oni koji su iz pedagogije imali barem vrlo dobru ocjenu, mogli su se upisati u pedagošku grupu Filozofskog fakulteta i tamo nastaviti svoje obrazovanje. Učiteljske škole radile su prema nastavnom planu za učiteljske škole, a po prvi put su uvedeni seminari iz određenih predmeta (strani jezik, predmeti vezani za pedagogiju, povijest, zemljopis, narodni jezik itd.) (Slikovni prikaz 1).

Predmeti	R a z r e d				
	I.	II.	III.	IV.	V.
Psihologija s logikom	—	—	4	—	—
Opća pedagogija	—	—	—	4	—
Historija pedagogije	—	—	—	—	2
Metodika	—	—	—	2	2
Školski rad	—	—	—	4	6
Školska organizacija i administracija	—	—	—	—	1
Narodna ekonomija i osnovi sociologije	—	—	—	—	2
Vjeronauk	2	2	2	2	2
Narodni jezik	4	4	3	3	3
Strani jezik	3	3	3	3	2
Povijest	2	2	2	3	2
Zemljopis	2	2	2	—	1
Prirodopis	3	2	2	2	—
Kemija s tehnologijom	2	2	—	—	—
Fizika	3	3	3	2	—
Matematika	3	3	3	2	—
Higijena	—	—	—	—	2
Poljoprivreda i domaćinstvo	2	2	2	—	—
Pjevanje	1	1	1	1	1
Sviranje	2	2	1	1	—
Ručni rad	2	2	2	—	—
Gimnastika	2	2	2	2	2

Slikovni prikaz 1. Nastavni plan za učiteljske škole iz 1931. godine (Franković, 1958)

Donošenjem, još jednog, novog nastavnog plana i programa za osnovne škole 1944. godine, pristupilo se još intenzivnijem stručnom, pedagoškom i metodičkom pripremanju učitelja te su uvedeni učiteljski tečajevi na kojima se poticao princip zornosti u nastavi. Tečajevi su bili organizirani u trajanju od dva do šest mjeseci i najviše su obuhvaćali pedagoške teme. U sklopu tečajeva, pristupnici su mogli i sami vježbati, organizirati i pisati seminare, diskutirati održana predavanja, izrađivati nastavna sredstva itd.

Nešto kasnije su se čak otvorili i specijalni razredi za pomoćne učitelje koji nisu imali završenu učiteljsku školu. Uz to su se ubrzano školovali učenici završnog razreda učiteljske škole zbog manjka učitelja, ali čim su se prazna mjesta učitelja popunila, prestalo se s tom praksom (Franković, 1958).

Nastavni plan i program za učiteljsku školu mijenjao se još nekoliko puta tijekom godina, a 1960. godine donešen je Zakon o pedagoškim akademijama i te godine je zadnja generacija upisala petogodišnji program učiteljske škole. S time su učiteljske škole postale dio povijesti, a učitelji su se obrazovali u višim školama u Zagrebu i Splitu koje su imale odsjek za obrazovanje učitelja razredne ili predmetne nastave. Također su otvorene i dvogodišnje pedagoške akademije u Rijeci, Puli, Čakovcu, Petrinji, Karlovcu itd. Kasnije su pedagoške akademije preustrojene u pedagoške fakultete, ali je obrazovanje učitelja još uvijek trajalo dvije godine (Hrvatski školski muzej, preuzeto: https://www.hsmuzej.hr/lenta_vremena_01.html).

1992. godine akademsko obrazovanje učitelja postalo je četverogodišnje i, nakon završetka studija, stjecala se titula „diplomirani učitelj razredne nastave“. Krajem 20. stoljeća je došlo do velike promjene u organizaciji odgoja i obrazovanja pa su tako osobe koje su htjele postati učiteljima trebale pohađati i završiti visoku školu, pedagošku akademiju ili fakultet. U sklopu svoga obrazovanja imali su organiziranu i praksu gdje su dolazili u doticaj sa školskom i razrednom okolinom. Također je u nekim zemljama uveden i pripravnički staž (Zaninović, 1988).

4.2. Učitelji i društvo

Početak 20. stoljeća posao učitelja nije donosio zaradu koja bi mogla potkrijepiti osnovne potrebe njihovog kućanstva te su zbog toga najčešće trebali raditi još jedan posao kako bi mogli prehraniti svoju obitelj. To je jako utjecalo na njihovo zdravlje i rad pa su se uporno borili s vladom za veće plaće. Bitno je istaknuti da su se učitelji, tijekom cijelog 20. stoljeća, iznova borili za veće plaće i za priznanje njihove profesije, no svaki put su bili razočarani. Imali su puno manje plaće od službenika koji su imali isti stupanj obrazovanja. Organizirali su štrajkove ali bi često odustali kada bi vidjeli da narod ispašta.

Uz nezadovoljstvo plaćama, učitelji su 1914. godine prikazali vrlo lošu sliku učiteljske profesije u Hrvatskoj podnošenjem peticije u sabor. U peticiji su naveli kako je školski zakon zastario, kako više tisuća djece ne može pohađati školu jer je više od 100 škola zatvoreno zbog ekonomske krize, kako osobe koje završavaju učiteljske škole idu u druga zvanja i druge zemlje gdje se njihov rad bolje plaća. Uz to su se pitali koliko je obrazovanje budućih učitelja u skladu sa zahtjevima vremena u kojima žive. Smatrali su da je za formiranje mladih osoba potrebno puno više znanja od onoga što su u tadašnjem obrazovanju stjecali pa su inzistirali da se učiteljska škola produži s četiri na pet godina. Razgovaralo se o reformi obrazovanja učitelja, izjednačavanju prava učitelja i učiteljica, reorganiziranju školskih odbora, odnosno mijenjanju mjesnih školskih nadzornika koji nemaju stručnu spremu. S obzirom na vrlo potresne događaje koji su se dogodili tijekom 20. st., ekonomska kriza i politika bili su glavni krivci za veliko nezadovoljstvo učitelja situacijom u školama.

Bez obzira na probleme i krize s kojima su se učitelji borili, oni su bili odgovorni za održavanje hrvatske kulture pa nisu zaostajali u kvaliteti školovanja za drugim europskim školama.

Učitelji su osnivali različite učiteljske organizacije kojima je glavna preokupacija bila unaprijeđivanje učiteljske profesije, a i Hrvatski pedagoško-književni zbor je aktivno sudjelovao u poboljšanju kvalitete učiteljske profesije. Učiteljske organizacije su bile ujedinjene u Savezu hrvatskih učiteljskih društava i bilo ih je zaista mnogo. Učitelji su u tim društvima organizirali sastanke na kojima su raspravljali o teoretskim i praktičnim pitanjima učiteljske profesije. Također su održavali različite tečajeve u kojima su učitelji

mogli stjecati nova znanja i vještine. Na taj način su omogućili učiteljima dodatno školovanje i nakon završene učiteljske škole. No, nije to jedino čime se Savez bavio, priređivali su i razne kulturne priredbe, koncerte i zabave.

Učiteljska društva i učitelji su uz rad na vlastitom uzdizanju bili posvećeni i kulturnom uzdizanju naroda. Tako su organizirali tečajeve za opismenjivanje naroda, predavanja iz različitih znanstvenih područja, roditeljske sastanke na kojima su upoznavali roditelje sa aktualnim odgojnim pitanjima itd. S druge strane, Hrvatski pedagoško-književni zbor je pomagao učiteljima putem izdavačke djelatnosti i različitih pedagoških časopisa namijenjenih i učiteljima i učenicima i roditeljima (Franković, 1958).

Odnos škole i roditelja, odnosno učitelja i roditelja bio je vrlo sličan onome danas. 30-ih godina 20. st. osnovana je prva zajednica doma i škole gdje su se održavali sastanci i u kojima su upravljali učitelji, predstavnici roditelja i školski liječnik. Zajedno su organizirali različita društvena događanja kao što su kinematografske i kazališne predstave te izleti roditelja i djece (Zorko i Zorko, 2018).

Ako izostavimo suradnju učitelja i roditelja u zajednicama doma i škole, uzajamne komunikacije skoro pa i nije bilo. Smatralo se da odnos roditelja i učitelja nije onakav kakav bi trebao biti i da postoji nekakva prepreka između škole i doma. Učitelji su pokušavali doprijeti do roditelja, ali oni nisu baš bili raspoloženi za suradnju. Tako učitelji nisu imali kvalitetan uvid u cjelokupnu obiteljsku situaciju njihovih učenika dok su učenici roditeljima svakodnevno prenosili što se u školi događalo i znali su puno više o učiteljima nego oni o njima. Doduše, roditelji su znali samo onoliko koliko su im učenici htjeli reći. Zbog toga je često dolazilo do nesporazuma i nerazumijevanja učitelja od strane roditelja. Učitelji uopće nisu imali mogućnost ispričati što se dogodilo i što je dovelo do određene ocjene ili kazne. Spominje se kako su neki roditelji bili uvjereni da su učitelji zlonamjerni i da ne poučavaju učenike kako bi trebali te da su čak odlazili učiteljima i davali im upute kako poučavati. Time su nastavnici izgubili povjerenje u roditelje jer su dokazali da ne doživljavaju školu kao ozbiljnu instituciju (Lipšić, 1931).

5. UČITELJI DANAS

5.1. Školovanje učitelja

U Hrvatskoj se budući učitelji školuju na učiteljskim fakultetima čiji je program bogat predmetima vezanim za osnovne edukacijske znanosti te metodike predmeta koji se poučavaju u nižim razredima osnovnih škola. Učiteljski fakulteti su integrirani u deset semestara i, završetkom studiranja, studenti stječu titulu magistra primarnog obrazovanja. U većini slučajeva studenti biraju, uz program učitelja razredne nastave, jedan od modula iz drugih nastavnih predmeta koji se poučavaju u osnovnim školama te na taj način mogu nakon stjecanja diplome biti i nastavnici od prvog ili petog do osmog razreda iz izabranog predmeta (engleski jezik, hrvatski jezik, informatika, likovna kultura itd). Također imaju mogućnost upisa i na poslijediplomski studij ukoliko žele dalje osobno napredovati.

Najčešće se tijekom upisa na učiteljski fakultet, uz provjeru prethodnih uspjeha učenika, organizira jedan oblik inicijalne provjere budućih studenata (motiviranost, posebne vještine, psihofizičke sposobnosti itd). Na temelju dobivenih rezultata, stručno vijeće koje je odredilo fakultet u kojem se provodi provjera, odlučuje koji učenici zadovoljavaju kriterije koje su postavili te im dodjeljuje bodove. Na taj način dolaze do konačne liste učenika koji, ovisno o broju upisnih mjesta, upisuju učiteljski fakultet.

Program učiteljskog studija osmišljen je tako da studenti tijekom studiranja stječu opće i posebne kompetencije koje su potrebne za uspješnost u poslu učitelja. U istom programu organizirana je i praktična nastava koju studenti obavljaju u osnovnim školama koje odaberu. U Puli se praktična nastava izvodi u prvoj, drugoj, trećoj, četvrtoj i petoj godini studija. Tijekom pohađanja praktične nastave, studenti upoznaju ustrojstvo rada škole, promatraju nastavne i izvannastavne aktivnosti te kasnije čak izvode nastavne satove uz prisutstvo učitelja-mentora kojega im je dodijelila škola. Nakon završetka studija, omogućeno im je uspješno djelovanje, prije svega, u odgoju i obrazovanju, a zatim u ostalim sastavnicama poučavanja kao što su vrednovanje, organiziranje, istraživanje i unaprijeđivanje, suradnja s roditeljima i ostalim sudionicima u odgoju i obrazovanju itd. Uz to su upoznati sa cjeloživotnim obrazovanjem koje je u učiteljskoj profesiji neizbježno ukoliko je učitelju stalno do kvalitetnog obavljanja svoga posla. Kao magistri primarnog

obrazovanja, učitelji mogu samostalno izvoditi nastavu iz svih predmeta propisanih kurikulumom razredne nastave i to u obliku redovite, izborne, dopunske, dodatne nastave, slobodnih aktivnosti te kulturne i javne djelatnosti (Eurydice, preuzeto: <https://eacea.ec.europa.eu>).

Prema Kadum i sur. (2008) program obrazovanja učitelja za budućnost bi trebalo drastično promijeniti. Smatraju da je, uz interpretaciju i primjenu programa poučavanja, potrebno uvesti sistematično provjeravanje osnovnih znanstvenih disciplina. Također bi trebalo izabrati najprimjerenije pedagoške, psihološke, didaktičke i metodičke opcije koje prikazuju realne situacije u učiteljskom poslu. Uz to bi obrazovanje učitelja trebalo uključivati programe za: kreiranje plana i programa te projekata vezanih za školu, prepoznavanje mogućnosti svih učenika i prilagođavanje poučavanja prema njihovim mogućnostima, grupno praćenje rada i sudjelovanje u istraživanjima te surađivanje sa drugim učiteljima, kritičko tumačenje i korištenje informacija i masovnih medija te pripremanje učenika za isto, surađivanje s roditeljima i društvenom zajednicom, promoviranje kulture zdravlja, organiziranje društvenih i kulturnih događaja te promoviranje pozitivnih vrijednosti bilo koje vrste (Kadum, 2008; vlastiti prijevod).

No stjecanjem učiteljske diplome i titule magistra primarnog obrazovanja još uvijek nije gotovo formalno školovanje učitelja. Nakon završenog fakulteta, potrebno je odraditi pripravnički staž te, ako se zadovolje uvjeti postavljeni od strane ministarstva, položiti stručni ispit. Tek nakon položenog stručnog ispita učitelj se smatra osposobljenim za rad u razredu. Pripravnički staž traje otprilike jednu školsku godinu i učitelj pripravnik treba prisustovati na najmanje 30 školskih sati vođenih od strane mentora i treba minimalno 10 sati održati u prisutstvu mentora, a najmanje 2 puta po 2 sata ispred mentora, ravnatelja i stručnog suradnika škole. Učitelj pripravnik treba voditi evidenciju o ostvarivanju programa pripravničkog staža. Nakon završenog pripravničkog staža, učitelj pripravnik pristupa stručnom ispitu koji se sastoji od pisanog rada u trajanju od 80 minuta, napisane pripreme za nastavni sat, izvođenja jednog izabranog nastavnog sata u razredu pred učenicima i komisijom i usmeni ispit u trajanju od 40 minuta. Ukoliko pripravnik zadovolji uvjete komisije, on je položio stručni ispit i dobija Uvjerenje o položenom stručnom ispitu (Ministarstvo prosvjete i športa, 2003).

5.2. Motiviranost i spremnost za obavljanje učiteljskog posla nakon studija

Postoje tri motiva koja potiču osobe da upišu učiteljski fakultet i kasnije postanu učiteljima. Dijelimo ih na altruistične motive (rad s djecom, pomaganje djeci, doprinos društvu), intrinzične motive (želja za prenošenjem znanja) i ekstrinzične motive (praznici, plaća, status). Šimić-Šašić i sur. (2013) proveli su istraživanje u kojemu su na 179 studenata ispitali motivaciju za učiteljski poziv, zadovoljstvo studijem i odabirom zanimanja.

Rezultati su otkrili da su studenti ponajviše upisali učiteljski studij zbog rada s djecom te utjecaja na njihovu budućnost. Također su svjesni da učiteljski posao zahtjeva mnoga znanja, vještine, sposobnosti i da je vrlo zahtjevan i težak. Utješni su rezultati da su studenti upisali učiteljski studij kao prvi izbor, a ne kao drugi ili treći, kao i to da ih je plaća najmanje motivirala za odabir učiteljskog zvanja. Studenti su se izjasnili da su zadovoljniji izborom samog zanimanja nego studijem. Iz toga možemo zaključiti da je potrebno još raditi na unaprijeđivanju programa za učiteljske studije (Slikovni prikaz 2).

		M	SD
Vjerovanja o poučavanju	Stručnost posla	4.19	0.53
	Opterećenje	4.06	0.60
	Status u društvu	3.12	0.78
	Učiteljski moral	3.27	0.67
	Plaća	2.56	0.96
Čimbenici izbora učiteljskog zanimanja	Rad s djecom i adolescentima	4.61	0.58
	Djelovanje na budućnost djece i adolescenata	4.40	0.59
	Intrinzična vrijednost poučavanja	4.19	0.75
	Doprinos društvu	4.16	0.66
	Percepcija vlastitih sposobnosti za poučavanje	4.14	0.64
	Društvena jednakost	4.04	0.74
	Vrijeme za obitelj	3.97	0.93
	Utjecaj drugih	3.84	1.09
	Prijašnje iskustvo s poučavanjem i učenjem	3.78	0.92
	Sigurnost zaposlenja	3.74	0.75
	Ljenčarenje	3.06	1.18
	Mobilnost zanimanja	2.89	0.96
	Drugi izbor	1.91	0.94
Zadovoljstvo	Zadovoljstvo studijem	3.83	0.83
	Zadovoljstvo izborom zanimanja	4.36	0.86

Slikovni prikaz 2. Motivacijski čimbenici i zadovoljstvo studenata svih pet godina studija (Šimić-Šašić i sur., 2013)

U istraživanju koje su provele Rijavec i sur. (2006), studenti završne godine učiteljskog fakulteta i učitelji početnici, odnosno učitelji koji rade u školi manje od 5 godina iznijeli su svoje stavove o pripremljenosti za rad u školi. Smatraju kako učitelji početnici uglavnom dožive „šok realnosti“ ili su „bačeni u vatru“. To znači da oni imaju sasvim drugačiju sliku o učiteljskoj profesiji tijekom studiranja od onoga što ih zaista očekuje u poslu te da će im, na početku, biti teško baratati količinom odgovornosti i obaveza.

Istraživanjem se pokazalo da i studenti i učitelji smatraju da su stekli kompetencije iz tehnika i vještina poučavanja, temeljnih znanja iz nastavnih predmeta te pripreme i planiranja nastave. Učitelji početnici se ne osjećaju dovoljno pripremljenima za komunikaciju i suradnju s roditeljima, u poznavanju školskih zakona i za rad s učenicima za koje se ispostavi da imaju nekakve poteškoće u učenju. Ipak, učitelji se osjećaju kompetentnije od studenata u upravljanju razredom i poznavanju školskih zakona. Studenti su se složili sa učiteljima početnicima te se isto tako ne osjećaju osposobljenim za komunikaciju i kooperaciju s roditeljima, ali se umjesto rada s učenicima s poteškoćama, ne osjećaju kompetentnima za upravljanje razredom. Nadalje, studenti smatraju da su više educirani u tehnikama i vještinama poučavanja, informacijskoj tehnologiji, pripremi i planiranju sadržaja, razvijanju učenikovog samopouzdanja, promoviranju kritičkog mišljenja i kreativnosti kod učenika. Rijavec i sur. (2006) naglašavaju da su studenti u ovom slučaju pretjerano samouvjereni te da bi se vjerojatno drugačije osjećali kada bi se našli u realnom okruženju poučavanja (Rijavec i sur., 2006; vlastiti prijevod).

Kao što je spomenuto ranije u tekstu, cjeloživotno obrazovanje i osobni rast kod učitelja je neizbježan, a sve se to stječe iskustvom u radu. Studenti učiteljskog studija ne mogu biti u potpunosti pripremljeni za učiteljski posao jer nemaju toliko iskustva u odgoju i obrazovanju učenika. Tek će s vremenom, uz neposredno poučavanje, upravljanje različitim razrednim situacijama i osobni razvoj dobiti realnu sliku odgoja i obrazovanja. Pogrešno se očekuje od učitelja da, čim započnu svoju karijeru, znaju pristupiti svakom novom zadatku ili izazovu bez greške ili da uopće znaju kako postupiti u određenim situacijama.

5.3. Stručno usavršavanje učitelja

Učitelji svoj posao ne bi mogli efikasno obavljati bez stručnog usavršavanja koje je njihovo pravo i obveza. Obavezni su najmanje dva puta u godini pohađati stručno usavršavanje u organizaciji države, tri puta godišnje u organizaciji županije i redovito pohađati usavršavanja koja organizira škola u kojoj je zaposlen. Također se očekuje od učitelja da se samoinicijativno usavršavaju u poslovima i obavezama koje su u njihovoj nadležnosti.

Obavezno stručno usavršavanje i njegov sadržaj odobrava Ministarstvo znanosti i obrazovanja, a trajno stručno usavršavanje organiziraju i provode Agencija za odgoj i obrazovanje te one ustanove koje su dobile odobrenje Ministarstva znanosti i obrazovanja. Program stručnog usavršavanja treba sadržavati temu, namjenu, ciljeve koji su iskazani kompetencijama, broj polaznika, vrijeme trajanja i troškovnik. Godišnji plan i program svake škole treba obuhvaćati i godišnji plan i program stručnog usavršavanja učitelja u kojem su navedeni oblik i broj sati stručnog usavršavanja (Eurydice, preuzeto: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-13_hr).

Stručno usavršavanje se smatra dugoročnim procesom koji od učitelja zahtijeva sudjelovanje u različitim aktivnostima, produbljivanju znanja, uanprijeđivanjem vještina, evaluaciju i razvijanje ili korištenje novih pristupa u učiteljskom poslu. Važno je da učitelji budu zadovoljni programima stručnog osposobljavanja i da stvore dojam da je stručno usavršavanje korisno za njihov napredak. Glavni cilj stručnog usavršavanja je učenje učitelja kako odgovoriti na izazove modernog doba u nastavi.

Bilač i Tavas (2011) su u svome istraživanju, koje je uključivalo 153 učitelja iz cijele Hrvatske, došle do zaključka da je zadovoljstvo učitelja stručnim usavršavanjem u Hrvatskoj osrednje. Njihovo mišljenje nije bilo uvjetovano ni godinama staža ni napredovanjima u svojoj profesiji. Na samu odluku učitelja hoće li se stručno usavršavati najviše utječe osobni kontinuirani plan razvoja, a nešto manje preporuke kolega i dozvola ravnatelja. Također im je važno da program stručnog usavršavanja podupire sadržaj aktualnih obrazovnih problema i da je to primjenjivo u praksi. Učitelji bi voljeli imati više materijala koji će im služiti u njihovoj profesiji (natuknice kako pratiti individualni rad

učenika, planirati projekt, napisati nastavnu pripremu itd.) (Slikovni prikaz 3) (Bilač i Tavas, 2011; vlastiti prijevod).

	Compatibility of topics with contemporary educational trends	Applicability in practice	Intensive mentor support of teachers in the classroom	Additional professional materials for teachers (for example creating a class curriculum, lesson plan, setting up of a project, examples of individual monitoring of students...)	Quality information for the teacher (Act on Education, Pedagogical Standards, rulebooks, European Union documents...)
insignificant			2.0%	7%	2.0%
yes and no	3.3%	4.6%	18.5%	5.9%	10.5%
significant	32.2%	25.0%	56.3%	37.5%	41.4%
very significant	64.5%	70.4%	23.2%	55.9%	46.1%

Slikovni prikaz 3. Faktori koji utječu na izbor stručnog usavršavanja (Bilač i Tavas, 2011)

Učitelji baš i nisu zadovoljni ponuđenim mogućnostima za stručno usavršavanje, ali su motivirani i smatraju da je važno cjeloživotno se obrazovati. Uz to, učitelji su se izjasnili da su postignuća njihovih učenika veliki faktor u donošenju odluke da se stručno osposobljavaju te time dokazali da im je dobrobit učenika jako važna (Matijašec, 2017).

5.4. Napredovanje učitelja

Nakon što učitelj položi stručni ispit i nakon pet godina učiteljskog staža, prema Pravilniku o napredovanju učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u osnovnim i srednjim školama i učeničkim domovima i njegovim izmjenama, on može napredovati u zvanje mentora, savjetnika i izvrsnog savjetnika. Za svaki od ovih zvanja treba ispuniti određene uvjete.

Za napredovanje u mentora učitelj treba ispuniti sljedeće uvjete: položiti stručni ispit, raditi posao učitelja barem 5 godina, kontinuirano profesionalno razvijanje od najmanje 100 sati u pet godina, imati izvrsnu usvojenost ishoda učenja prilikom uvida stručnog povjerenstva u pedagošku dokumentaciju i najmanje 20 bodova koji trebaju biti prikupljeni iz minimalno tri kategorije stručno-pedagoškog rada.

Za zvanje savjetnika učitelj treba imati položen stručni ispit, raditi najmanje 10 godina u učiteljskom poslu, najmanje 120 sati u pet godina provesti u profesionalnom razvijanju, također treba imati izvrsnu usvojenost ishoda, najmanje 5 godina imati zvanje učitelja mentora i ostvariti najmanje 40 bodova iz četiri kategorije stručno-pedagoškog rada.

Nakon što provede 5 godina u zvanju savjetnika, učitelj može postati izvrstan savjetnik. Uz taj jedan uvjet učitelj treba, uz položeni stručni ispit, raditi najmanje 15 godina kao učitelj, provesti minimalno 150 sati unutar 5 godina u profesionalnom razvoju, biti učitelj savjetnik barem 5 godina, ostvariti izvrsnu usvojenost ishoda i prikupiti najmanje 60 bodova iz minimalno 5 kategorija stručno-pedagoškog rada (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2021).

6. UČITELJSKI POSAO

Rad učitelja uključuje pripremanje godišnjeg programa rada, podučavanje djece i odraslih osoba koje nisu završile osnovno školovanje, vođenje i nadgledanje rada učenika u razredu, organiziranje praktičnih vježbi, ispitivanje i vrednovanje rada učenika, održavanje discipline u razredu i upoznavanje učenika s osnovama socijalnog ponašanja, suradnju s roditeljima i drugim učiteljima, organiziranje izvannastavnih aktivnosti i poučavanje vještinama i umjetnosti (Cindrić, 1995).

U novije doba opseg učiteljskog posla se poprilično proširio. Učitelj ima jednu od najvažnijih uloga u odgoju i obrazovanju učenika. Uz vođenje i organiziranje odgojno-obrazovnog procesa kako bi doprinijeo razvoju učenika, on nastoji i samoga sebe razvijati. Svoj posao ne shvaća samo kao posao nego i kao kanal za kreativno izražavanje. Njegova misija je da poučavanjem, poticanjem razvoja i pripremanjem svojih učenika za samostalni rad učini samoga sebe nepotrebnim (Bognar i Matijević, 2002).

Učitelj ima brojne zadaće u odgojno-obrazovnom sustavu. Neke od tih zadaća su posredovanje između učenika i sadržaja kojega uče na nastavi, organiziranje i vrednovanje odgojno-obrazovnog procesa, stvaranje međuljudskih odnosa, istraživanje i inovacije, koordiniranje, programiranje, mentoriranje itd. Bitno je spomenuti da su učitelji u najvećoj mjeri dijagnostičari jer trebaju prepoznati sposobnosti i mogućnosti svojih učenika te prilagođavati postupke poučavanja prema tim pokazateljima.

Poslove učitelja Strugar (2014) je podijelio u dvije skupine: poslove poučavanja i organizaciju učenja te na poslove suradnje s roditeljima i društvom.

Poslovi poučavanja i organizacije učenja odnose se na sami proces nastave i izvannastavne aktivnosti. Poznato je da učitelj većinu svoga vremena provodi u neposrednom radu s učenicima gdje mu je cilj ostvariti ciljeve i zadaće odgoja i obrazovanja. U neposrednom radu s učiteljem, učenici stječu znanja te razvijaju vještine i sposobnosti. Učitelj će svojim trudom i organizacijom bitno utjecati na učenikovo stjecanje i razvijanje ta tri faktora. Na taj način učitelj pokazuje i dokazuje svoju stručnost te znanje o pedagogiji, didaktici i metodici koje je stekao tijekom svoga obrazovanja. Iz svega toga proizlazi definicija da je učitelj osoba koja mora znati što svojim nastavnim

procesom želi postići i kako to postići, isto tako mora znati vrednovati rad učenika i vlastiti rad te znati kako ravnomjerno ostvariti odgojne i obrazovne zadaće.

Tijekom pripremanja, odnosno organizacije izvođenja sata učitelj treba:

- cilj sata odrediti prema potrebama učenika i prema prethodno izabranim zadacima i ishodima učenja;
- pripremiti se upoznavanjem i određivanjem nastavnih sadržaja, predviđanjem mogućih povezivanja s ostalim nastavnim predmetima i sadržajima te određivanjem sadržaja za pojedine učenike.

U svome radu učitelj usko surađuje s roditeljima, ali i sa drugim društvenim zajednicama. Suradnja s roditeljima se ostvaruje putem roditeljskih sastanaka, individualnih razgovora učitelja s roditeljima, izleta na kojim prisustvuju i učenici i roditelji, različitih radnim aktivnostima i sl. S druge strane suradnja sa društvenim zajednicama događa se onda kada učitelj organizira različite posjete ili izlete. Organiziranjem ovih aktivnosti nastoji se suradnjom, međusobnim povjerenjem i poštivanjem doprinijeti učenikovom radu, njihovom napredovanju i otklanjanju postojećih prepreka u njihovom odgoju i obrazovanju (Strugar, 2014).

6.1. Zadovoljstvo učitelja poslom

Istraživanjem o zadovoljstvu poslom učitelja u osnovnoj školi, Vidić (2009) je kroz pet faktora (zadovoljstvo suradnicima, rukovoditeljima, samim poslom, plaćom i napredovanjima) koji obuhvaćaju cjelokupno zadovoljstvo poslom došla do sljedećih saznanja. Učitelji razredne nastave su više zadovoljni svojim poslom nego predmetni učitelji u svih pet aspekata. Istraživanje je pokazalo da su učitelji razredne nastave najmanje zadovoljni plaćom, odnosno smatraju da su premalo plaćeni i da je njihova zarada premala za normalne životne troškove. Malo su više zadovoljni sa napredovanjem i samim poslom, a najviše su zadovoljni odnosom sa suradnicima i ravnateljem te njihovim socijalnim vještinama (Vidić, 2009).

S druge strane, u istraživanju koje je provela Borić (2017), učitelji su iskazali zadovoljstvo odabirom profesije te, kada bi morali, ponovno bi izabrali učiteljsku profesiju. Uz to, iskazali su da rado drže nastavu i da su upisali učiteljski studij jer su tako htjeli, a ne zato

što se nigdje drugdje nisu uspjeli upisati. Ipak, rezultati istraživanja su pokazali da se zadovoljstvo poslom jako sporo povećava kako rastu godine staža i starosti učitelja (Borić, 2017).

6.2. Partnerstvo učitelja i roditelja

Prema definiciji partnerstva, učitelji i roditelji bi u partnerstvu trebali zajedno raditi na postizanju određenih rezultata i održavati pravac u kojem njihova vizija ide. Uz to bi trebali zajedno koristiti vještine, mogućnosti i energiju kako bi uveli promjene u izazovima koje nastava obuhvaća. Učitelji bi trebali informirati roditelje o promjenama koje se događaju u školskom okružju i njihovoj važnosti na razumljiv način. Tako osiguravaju ne samo bolju potporu učenicima, nego i razumijevanje problema s kojima se učitelji svakodnevno susreću. Partnerstvo roditelja i škole doprinosi pozitivnim stavovima i ponašanju učenika, efektivnijem poučavanju i učenju, većem broju upisanih učenika u srednje i više škole itd. Također doprinosi i većem povjerenju roditelja prema školi i samopouzdanju kod roditelja i učitelja u njihovim ulogama roditelja i učitelja (Pavlović i Šarić, 2012; vlastiti prijevod).

Dokazano je da učenici postižu puno bolje rezultate u učenju, socijalnoj interakciji i drugim područjima ukoliko su i njihovi roditelji aktivno uključeni u školski program. Kvalitetnom suradnom spomenuto partnerstvo otvara vrata za bolje razumjevanje učenika od strane učitelja i djeteta od strane roditelja. Uzajamnim poštovanjem i tolerancijom lakše se postiže dogovor između učitelja i roditelja u vezi pristupa poučavanju i postizanju odgojno-obrazovne klime doma i u školi. Na taj način se roditelji osjećaju učinkovitima jer su uključeni u razvoj svoga djeteta i žele sudjelovati u obvezama vezanim za školovanje svoga djeteta. Također stvaraju bliski odnos sa školom i tako jačaju svoju obitelj.

No nažalost, često zbog različitih problema dolazi do izostanka suradnje što dovodi i do lošeg mišljenja o samom učitelju i ustanovi u kojoj on radi (Slikovni prikaz 4).

Nastavnici	Roditelji
<ul style="list-style-type: none"> - nedostatak vremena - osjećaj da ih druga strana ne sluša - sumnja da razgovor može nešto promijeniti - osjećaj nedostatka pravog utjecaja na ponašanje roditelja prema njihovoj djeci - osobno iskustvo ili iskustvo drugog učitelja/nastavnika o nedostatku učinka suradnje s roditeljima ili roditeljsko podcjenjivanje učiteljevog/nastavnikovog uloženog truda - osjećaj da problem nije u učeniku, već u roditelju i učitelju/nastavniku - strah od javnog nastupa - objektivne teškoće u organizaciji sastanka (primjerice nedostatak vremena i prostora za tihe razgovore) - sagorjevanje, odbojnost prema komunikaciji s tzv. „teškim roditeljima“ 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatak vremena - osjećaj da ih druga strana ne sluša - sumnja da razgovor može nešto promijeniti - strah da bi razgovor s učiteljem/nastavnikom mogao imati negativan utjecaj na tretman djeteta - nedostatak povjerenja - nedostatak pravog osjećaja podrške od učitelja/nastavnika - strah od slušanja „loših vijesti“ o djetetu, a time i smanjenje njihove roditeljske vrijednosti - ne osjećaju se dobrodošlo, vremenski pritisak, loša organizacija sastanaka - ne osjećaju potrebu uključiti se u školske aktivnosti - negativna iskustva

Slikovni prikaz 4. Teškoće u surađivanju roditelja i škole (Knežević, 2019)

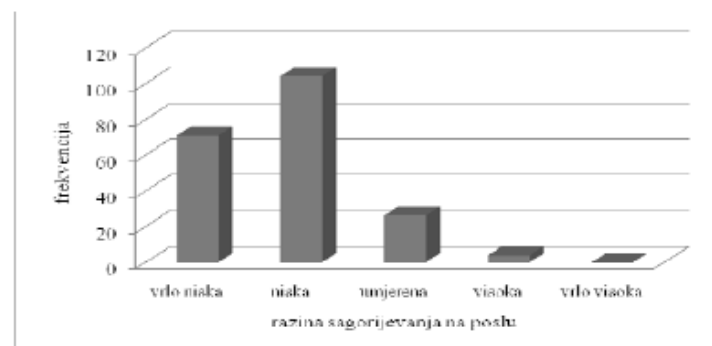
Učitelji smatraju da su roditelji dovoljno uključeni u obrazovanje njihovog djeteta i da daju sve od sebe da na različite načine uključuju roditelje u različite komunikacije. Time su nam dali do znanja da su spremni dalje planirati i unaprijeđivati suradnju s roditeljima i da su zainteresirani za uključivanje roditelja u nastavni i školski rad. No zbog neodređenog razloga, učitelji su iskazali da zapravo jako rijetko uključuju roditelje u sam nastavni proces i roditelji toliko često ne volontiraju ni u razredu ni u školi (Sušanj-Gregorović, 2017).

Što se tiče mišljenja i roditelja i nastavnika, oni surađuju, ali još uvijek na tradicionalan način koji uključuje roditeljske sastanke i individualne razgovore. Neki su razrednici uvjereni da surađuju s roditeljima samo kada ih stručni suradnici ili oni sami zovu i kada se pojave određeni problemi vezani za njihovo dijete. Roditelji nisu naročito zainteresirani za sudjelovanje u školskim aktivnostima, a s druge strane smatraju da suradnja sa školom i nastavnicima dovodi do dobrih rezultata kod njihovog djeteta (školski uspjeh, vladanje, stav prema školi, socijalni i emocionalni razvoj). Stoga se škole trebaju potruditi pronaći način kako motivirati roditelje da se više uključe u suradnju, a to bi mogle postići ukazivanjem na sve prednosti koje to partnerstvo donosi i podučavanjem nastavnika kako započeti suradnju s roditeljima (Knežević, 2019).

6.3. Sagorijevanje učitelja na poslu

Ponekad su učitelji u tolikoj mjeri nezadovoljni svojim poslom da dolazi do sagorijevanja na poslu. Pod sagorijevanjem se podrazumijeva emocionalna iscrpljenost, otuđenost i osjećaj nedovoljnog postignuća. Emocionalnu iscrpljenost možemo prepoznati ako je netko stalno umoran, razdražljiv i ako netko ne pronalazi motivaciju za obavljanje svoga posla. Otuđenost prepoznamo kada se netko distancira i kada je ravnodušan prema svemu oko sebe. Kada osoba ne misli da je nešto postigla u određenim situacijama, tome najčešće prethodi izostanak učinka truda i priznanja za rad. Također su pokazatelji sagorijevanja ljutnja, anksioznost, depresija, samoprijekor, napetost itd. (Koludrović, 2009).

U jednom istraživanju u kojem se ispitalo sagorijevanje 205 učitelja, nastavnika i profesora na poslu, ispitivači su došli do saznanja da su oni uglavnom zadovoljni na poslu i da je zapravo niska ili vrlo niska razina njihova sagorijevanja (Slikovni prikaz 5).

Slikovni prikaz 5. Sagorijevanje učitelja na poslu (Koludrović i sur., 2009)

Također su došli do saznanja da su učitelji razredne nastave zadovoljniji odabirom zanimanja nego nastavnici i profesori te da imaju pozitivnije stavove prema svojim učenicima što znači da su pod manjim rizikom sagorijevanja na poslu. Pozitivnije rezultate učitelja razredne nastave možemo pripisati tome što oni biraju točno taj studij i postepeno ih se priprema za rad u školi. Nastavnici i profesori nisu te sreće. Oni završavaju različite vrste fakulteta i tek kasnije, kada završe „ubrzano“ pedagoško usavršavanje, odluče raditi u prosvjeti (Koludrović i sur., 2009).

7. PITANJE UČITELJSKOG STATUSA

Status učitelja već je neko vrijeme jedno od glavnih svrha istraživanja u području odgoja i obrazovanja, pa tako i ovoga rada. U izvješću iz 1997. godine koje je objavilo ILO/UNESCO prikazano je stanje u kojem se učiteljska profesija tada nalazila, ali se nažalost to izvješće može i danas uzeti u obzir. Između prikaza stanja i plaća učitelja te nezanimanja za učiteljsku profesiju, navedeni su i razlozi koji su doveli do pada statusa učitelja:

- primijećeno je kako vlada nije uspjela u učinkovitom komuniciranju sa učiteljima u svrhu uspostavljanja prikladne obrazovne politike i nije osigurala sredstva za provedbu istih obrazovnih politika što je dovelo do općenitog smanjenja javnih sredstava namjenjenih obrazovanju
- učitelji su zanemarili promoviranje vlastitog statusa u doba ekonomskih mjera štednje tako što su dali dojam da su im plaće i pogodnosti najvažniji faktori profesije te su se na taj način pokazali vrlo neprofesionalnima
- učitelje se kritizira od strane medija i javnosti zbog prosudbe zajednice da su podbacili u ostvarivanju zadovoljavajućeg obrazovnog ishoda
- učiteljske organizacije su svojim odbacivanjem i otporom prema mjerama za smanjivanje troškova (povećanje veličine razreda, smanjivanje kvalifikacija, smanjivanje uvjeta rada i smanjivanje plaća) stvorile velike prepreke za razvoj obrazovanja te su na taj način izazvale lošu sliku učitelja u društvu i tako doprinijele padu statusa učitelja (Šteh i sur., 2017).

Učitelji danas imaju puno više obaveza nego što su nekada imali i, uz to, društvo svojim očekivanjima vrši veliki pritisak na njihovu profesiju. Neki od faktora koji utječu na društveni status jesu niske plaće učitelja odnosno zaostajanje za plaćama u privredi i neprivredi, nizak životni standard, broj zaposlenih učitelja, feminizacija struke, nedovoljna autonomija i isključenost iz obrazovnih politika, nedostatak kontrole ulaska u profesiju, općenita percepcija da učitelji rade manje sati od drugih stručnjaka itd. (Šteh i sur., 2017).

U svom istraživanju Šteh i sur. (2017) ispitale su hrvatske i slovenske učitelje o njihovoj percepciji statusa učiteljske profesije te usporedile njihove odgovore. Hrvatski učitelji su činili otprilike 58,5% ispitanika, a slovenski učitelji otprilike 41,5%. Rezultati su pokazali

da hrvatski učitelji smatraju svoj ugled nižim nego slovenski učitelji. Prosječnim ocjenama su hrvatski učitelji pokazali da smatraju da su im plaće manje nego u drugim zanimanjima za koja je potreban jednak stupanj obrazovanja, da njihovo zanimanje ima nizak status u društvu i da takav status utječe na nezadovoljstvo radom, da ih ni učenici ni roditelji ne poštuju dovoljno te se djelomično slažu da im učiteljsko zanimanje omogućuje redovitu zaradu i financijsku neovisnost (Slikovni prikaz 6).

	Ukupno			Hrvatska			Slovenija		
	N	M	SD	N	M	SD	N	M	SD
U učiteljskom zanimanju plaće su manje nego u drugim jednako zahtjevnim zanimanjima s jednakim stupnjem obrazovanja	1833	4,23	0,86	1073	4,42	0,82	760	3,97	0,84
Učiteljsko zanimanje ima nizak ugled u društvu	1836	4,28	0,86	1076	4,39	0,83	760	4,13	0,88
Mediji obično prikazuju učitelje u negativnom svjetlu	1813	3,49	0,86	1061	3,44	0,85	752	3,56	0,86
Nizak ugled učiteljskoga zanimanja utječe na manje zadovoljstvo radom	1830	3,74	0,96	1073	3,77	0,98	757	3,69	0,92
Učiteljev rad među najvažnijima je u društvu	1837	4,15	1,07	1076	4,25	1,06	761	4,01	1,07
Učenici poštuju učitelje	1830	2,91	0,74	1072	2,85	0,77	758	3,00	0,69
Roditelji poštuju učitelje	1824	2,66	0,75	1070	2,62	0,80	754	2,71	0,67
Učiteljsko zanimanje omogućuje redovitu zaradu i financijsku neovisnost	1830	3,32	0,94	1072	3,10	0,94	758	3,62	0,86

Slikovni prikaz 6. Procjena ugleda učitelja na ukupnom, hrvatskom i slovenskom uzorku (Šteh i sur., 2017)

Šteh i sur. (2017.) su dobile zanimljive rezultate i tijekom uspoređivanja učiteljske profesije sa drugim profesijama. Ispitanici su, s obzirom na status u društvu, podjednako rangirali liječnike, odvjetnike i poduzetnike kao najviše na ljestvici, dok su najniže rangirani nastavnici (učitelji srednje škole), učitelji razredne i predmetne nastave i odgajatelji (Slikovni prikaz 7).

	Ukupno			Hrvatska			Slovenija		
	N	M	SD	N	M	SD	N	M	SD
Osnovnoškolski učitelj	1844	3,75	2,51	1087	3,61	2,60	757	3,94	2,36
Srednjoškolski učitelj	1837	4,69	1,87	1083	4,55	1,95	754	4,89	1,73
Odgajatelj	1833	3,44	2,74	1080	3,41	2,71	753	3,47	2,79
Sveučilišni profesor	1829	6,32	1,96	1077	6,23	1,99	752	6,45	1,92
Liječnik	1837	7,97	2,80	1082	7,85	2,73	755	8,14	2,88
Medicinska sestra	1831	4,45	2,46	1081	4,76	2,28	750	4,00	2,63
Odvjetnik	1839	7,68	2,73	1084	7,70	2,63	755	7,64	2,87
Poduzetnik	1838	6,88	2,60	1084	7,07	2,68	754	6,62	2,47
Novinar	1837	5,11	2,12	1083	5,01	2,26	754	5,26	1,91
Kazališni glumac	1836	5,17	2,37	1082	5,23	2,35	754	5,08	2,40

Slikovni prikaz 7. Rezultati rangiranja profesija na ukupnom, hrvatskom i slovenskom uzorku (Šteh i sur., 2017)

8. ISTRAŽIVAČKI DIO RADA

Društvo se oduvijek zanimalo za profesiju učitelja te smo zbog toga odlučili ispitati stavove društvene zajednice o toj profesiji. Kako bi uspješno istražili pogled društva na učitelje i učiteljsku profesiju konstruirali smo anketu pa ćemo najprije reći nešto o njoj.

Pod nazivom anketa podrazumijeva se skup postupaka uz koje ispitivači ili istraživači prikupljaju i analiziraju podatke prikupljene od ispitanika kako bi saznali nešto o njihovim ponašanjima, mišljenjima, stavovima, preferencijama i interesima u svrhu sastavljanja statistike za različita istraživanja.

Glavni zadatak ankete jest brojčana procjena određenih faktora osoba koje su ciljana skupina u istraživanju/ispitivanju, a anketni upitnik služi kao mjerni instrument tih faktora. Odgovori ispitanika se nakon ispitivanja obrađuju i analiziraju uz pomoć raznih metoda te ispitivači tako dolaze do maloprije spomenutih statističkih podataka. Kasnije te statističke podatke koriste kao dokaz da su hipoteze koje su postavili istinite ili neistinite i na taj način odgovaraju na aktualna pitanja društvene zajednice (Dumičić i Žmuk, 2009).

8.1. Vrste anketa

Razlikujemo nekoliko vrsta anketnih upitnika (Slikovni prikaz 8). U svim tim upitnicima nastoji se pitanjima prikupiti podatke koje su unaprijed odredili ispitivači. Ta pitanja mogu biti postavljena na različite načine i mogu biti vezana za različite teme.

Način prikupljanja anketnih podataka	Vrsta anketnog upitnika	
	Papirni upitnik	Elektronski upitnik
Ispitanik anketu popunjava sam	Papirni upitnik za osobno popunjavanje (eng. <i>self-administered questionnaire</i>)	Internetski upitnik (tzv. Web anketiranje, ili e-mail anketa))
	Dnevnik (eng. <i>diary</i>)	Upitnik za kompjutorski potpomognuto osobno popunjavanje (eng. <i>Computer Assisted Self Interview- CASI</i>)
Anketu ispunjava anketar	Papirni upitnik koji popunjava anketar (eng. <i>interviewer-administered questionnaire</i>)	Kompjutorski potpomognut osobni intervju (eng. <i>Computer Assisted Personal Interview - CAPI</i>)
		Kompjutorski potpomognuti telefonski intervju (eng. <i>Computer Assisted Telephone Interview - CATI</i>)

Slikovni prikaz 8. Vrste anketnih upitnika (Dumičić i Žmuk, 2009)

Kako bi se izbjegla neodgovorena pitanja u anketnom upitniku, najvažnije je da ispitivači prije provođenja ankete objasne ispitanicima što se njome nastoji postići i što se ispituje. Na taj način ispitanici razumiju pitanja koja su im postavljena i veće su šanse da će iskreno i bez ustručavanja odgovoriti na njih (Dumičić i Žmuk, 2009).

U istraživanju koje smo proveli u sklopu ovoga rada koristili smo elektronski, odnosno internetski upitnik koji smo izradili uz pomoć Google obrazaca. Izabrali smo taj način anketiranja zbog toga što možemo u što kraćem vremenu prikupiti mišljenja i stavove velikog broja osoba iz cijele Hrvatske.

Na samom početku ankete ispitanici su odgovarali na pitanja vezana za demografske podatke kako bi mi dobili što kvalitetniju sliku o njihovoj dobi, radnom statusu, profesiji itd. U središnjem dijelu ankete ispitanici su označavali stupanj slaganja (od 1 do 5) sa ponuđenim tvrdnjama vezanim za predmet istraživanja. Na samom kraju anketnog upitnika, ispitanici su rangirali deset ponuđenih profesija iz različitih područja, s time da su trebali svaku profesiju postaviti na određeno mjesto ovisno o tome koliko je ta profesija cijenjena. Obradom i analiziranjem dobivenih odgovora, došli smo do saznanja jesu li naše tvrdnje potvrđene ili ne.

8.2. Istraživanje

8.2.1. Cilj istraživanja

Kao što smo ranije spomenuli, u sklopu ovoga diplomskog rada proveli smo istraživanje kojim smo htjeli vidjeti kakav je položaj učitelja danas u našem društvu.

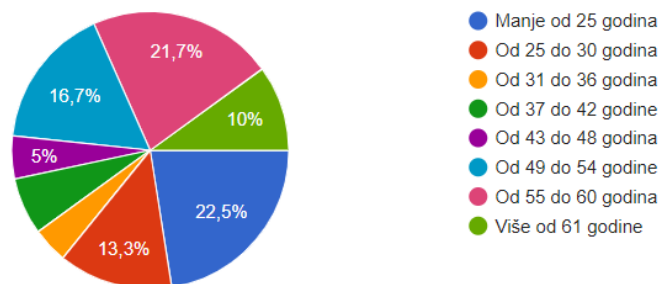
Cilj istraživanja bio je utvrditi ugled učitelja prema profesionalnim i neprofesionalnim faktorima učiteljske profesije. Profesionalni faktori uključuju obrazovanje učitelja, profesionalnu autonomiju, profesionalni napredak, probleme zapošljavanja, plaće učitelja, odnose sa ministarstvom te uvjete zaposlenja. Neprofesionalni faktori obuhvaćaju karakteristike učitelja, sliku učitelja u medijima, razinu obrazovanja okoline, promjene u kulturnom pogledu i razvitak informacijske tehnologije (Mutluer i Yüksel, 2019).

8.2.2. Uzorak ispitanika

Anketirali smo 121 stanovnika Republike Hrvatske, od toga 81,7 % žene i 18,3 % muškarci, jedan od ispitanika nije se izjasnio o spolu.

Najviše ispitanika, točnije 27 ispitanika, bilo je mlađe od 25 godina dok ih je 16 bilo starosne dobi od 25 do 30 godina, 5 od 31 do 36 godina, 8 od 37 do 42 godine, 6 od 43 do 48 godina, 20 od 49 do 54 godine, 26 od 55 do 60 godina i 12 ispitanika imalo je više od 61 godine. Jedan od ispitanika nije se izjasnio o vlastitoj dobi (Slikovni prikaz 9).

Vaša dob:
120 odgovora

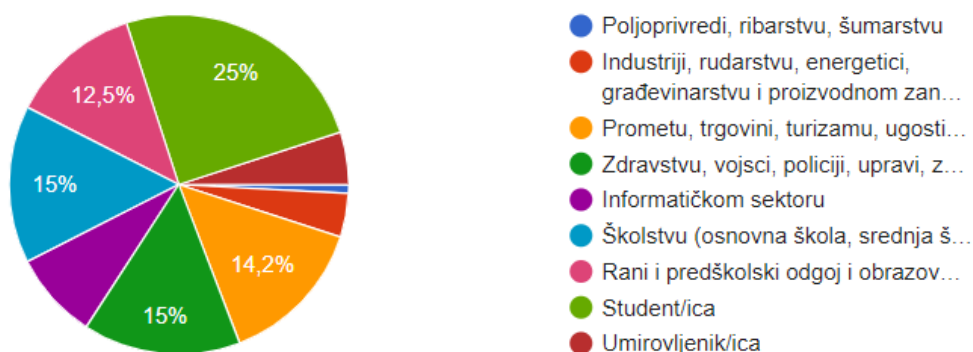

Slikovni prikaz 9. Dob ispitanika

Od 120 ispitanika koji su se izjasnili o području svoga zanimanja, najveći broj (30 ispitanika) su činili studenti, a samo jedna osoba radi u poljoprivredi, ribarstvu ili šumarstvu. Zatim ih se 5 izjasnilo da rade u industriji, rudarstvu, energetici, građevinarstvu ili u proizvodnji. 17 ispitanika zaposleno je u prometu, trgovini, turizmu, ugostiteljstvu, bankarstvu ili nekoj drugoj uslužnoj djelatnosti, a 18 ih radi u zdravstvu, vojsci, policiji, upravi, znanosti, kulturi ili sportu. Što se tiče informatičkog sektora, 10 ispitanika se izjasnilo da je zaposleno baš u tom području. U školstvu radi 18 ispitanika, u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju 15 ispitanika, a u mirovini je 6 ispitanika (Slikovni prikaz 10).

Radim u

120 odgovora

Slikovni prikaz 10. Područje zaposlenja ispitanika

8.2.3. Uzorak varijabli

Na početku našeg upitnika, ispitanici trebaju odgovoriti na pitanja kojima ćemo dobiti njihove demografske podatke (spol, dob, područje zaposlenja). Na pitanja odgovaraju stavljanjem oznake u onu kućicu s ponuđenim odgovorom koja se odnosi na njih.

Anketni upitnik se sastoji od 26 tvrdnji na koje ispitanici odgovaraju označavanjem brojeva od 1 do 5, ovisno o tome u koliko se mjeri slažu sa ponuđenom tvrdnjom. Ukoliko označe broj 1, znači da se u potpunosti ne slažu sa tvrdnjom, a ako označe broj 5 tada se u potpunosti slažu sa ponuđenom tvrdnjom.

Na samom kraju upitnika, ispitanicima je ponuđeno deset različitih profesija koje oni trebaju rangirati od prvog do desetog mjesta ovisno o njihovom mišljenju. Tako na prvo

mjesto treba doći profesija za koju smatraju da je najcjenjenija u društvu, a na deseto mjesto profesija koja je, prema njima, najmanje priznata u našem društvu.

8.2.4. Načini prikupljanja podataka

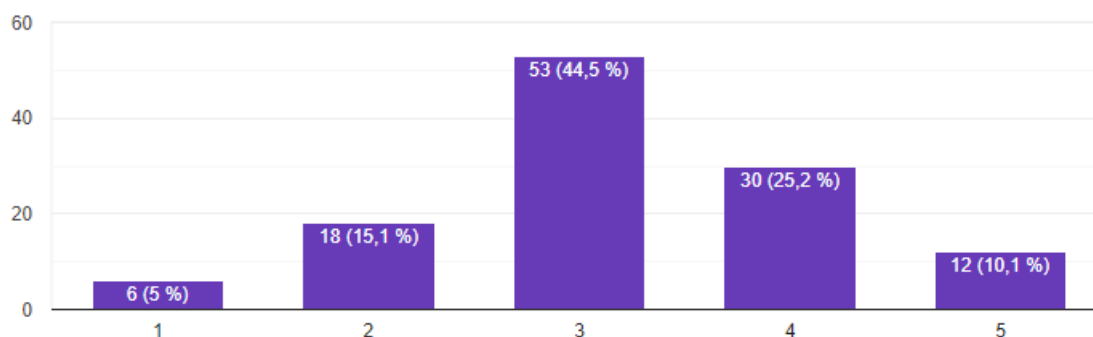
Prikupljanje podataka proveli smo uz pomoć interneta i Google obrazaca preko različitih društvenih mreža (Facebook itd) tijekom lipnja, srpnja, kolovoza i rujna 2021. godine. Unutar upitnika nalazile su se upute o ispunjavanju i ispitanicima je ukazano da je anketa anonimna te smo ih zamolili da budu iskreni u odgovaranju kako bi dobili što vjerodostojnije podatke tijekom analize odgovora.

8.2.5. Rezultati istraživanja

Prvim dvjema tvrdnjama htjeli smo utvrditi kako društvo gleda na samo obrazovanje budućih učitelja. S obzirom da ispitanici nisu bili obvezni izjasniti se u svakoj tvrdnji, ovdje se izjasnilo 119 od ukupno 121 ispitanika. Između 119 ispitanika, čak se 44,5 % niti slaže niti ne slaže sa time da studenti imaju kvalitetno obrazovanje, ali utješno je da je veći postotak ispitanika koji misle da studenti učiteljskih studija imaju kvalitetno obrazovanje (Slikovni prikaz 11).

Smatram da u Hrvatskoj imamo kvalitetno obrazovanje budućih učitelja.

119 odgovora

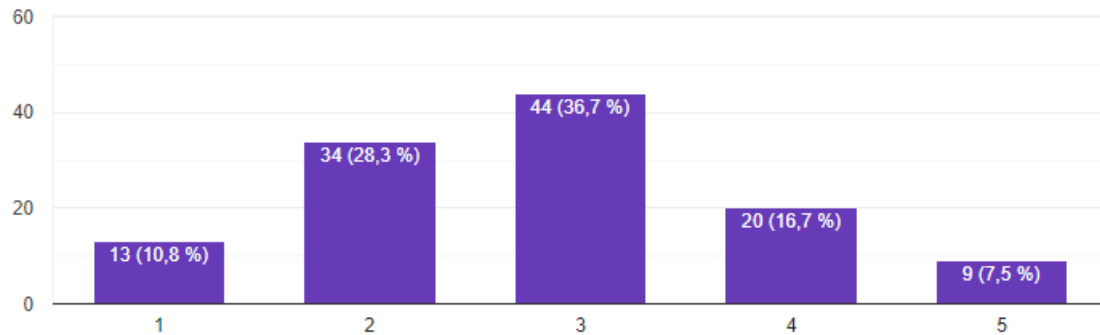

Slikovni prikaz 11. Kvaliteta obrazovanja budućih učitelja

U sljedećoj tvrdnji se najviše, 36,7 % ispitanika izjasnilo da niti smatraju niti ne smatraju da budući učitelji imaju dovoljno praktične nastave tijekom studiranja dok se jedan ispitanik nije uopće izjasnio (Slikovni prikaz 12).

Smatram da budući učitelji imaju dovoljno praktične nastave tijekom studiranja.

120 odgovora

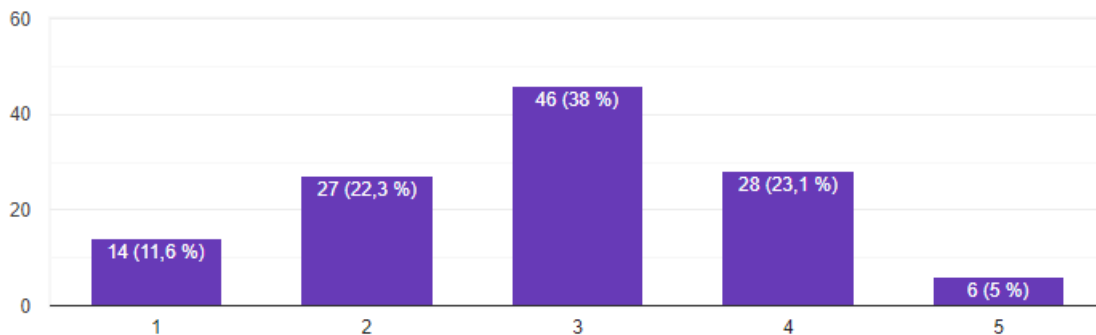

Slikovni prikaz 12. Količina praktične nastave tijekom studija

Treća tvrdnja se odnosila na to kako društvena zajednica gleda na profesionalnu autonomiju učitelja, odnosno smatraju li da učitelji slobodno donose odluke u svom poslu. Najviše ispitanika se niti slaže niti ne slaže sa tvrdnjom da učitelji imaju slobodu u odlučivanju u svome poslu. Čak se i 7 od 18 ispitanika koji su zaposleni u školstvu slaže s njima. Najmanji broj ispitanika smatra da učitelji mogu samostalno donositi bitne odluke vezane za njihov posao i razred što znači da društvo baš i nije uvjeren u profesionalnu autonomiju učitelja (Slikovni prikaz 13).

Učitelji imaju slobodu u donošenju odluka vezanih za njihov posao i razred.

121 odgovor

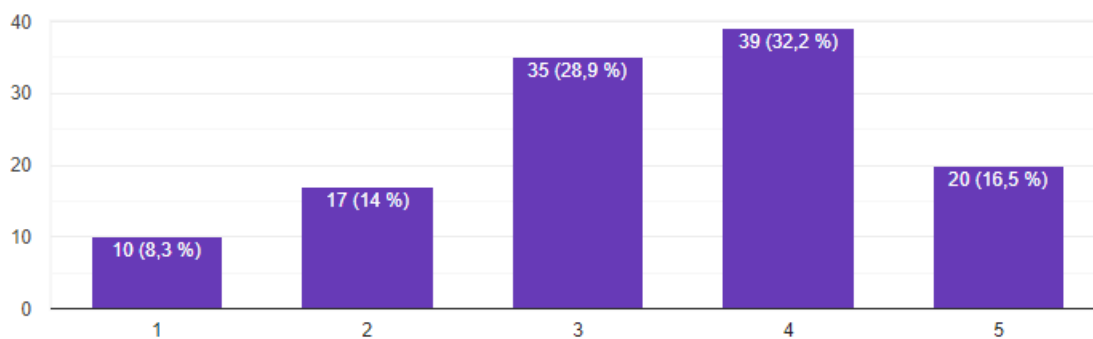
Slikovni prikaz 13. Profesionalna autonomija učitelja

U sljedeće dvije tvrdnje htjeli smo utvrditi stavove ispitanika u vezi profesionalnog napretka učitelja pa su tako ispitanici izjasnili svoje mišljenje o mogućnosti napredovanja

i nagrađivanja u učiteljskom poslu. Najviše ispitanika, odnosno 32,2 % slaže se da učitelji mogu napredovati u poslu dok najmanji broj ispitanika uopće ne smatra ili nije upućeno da učitelji mogu napredovati u svojoj profesiji (Slikovni prikaz 14).

Učitelji imaju mogućnost napredovanja u svom poslu.

121 odgovor

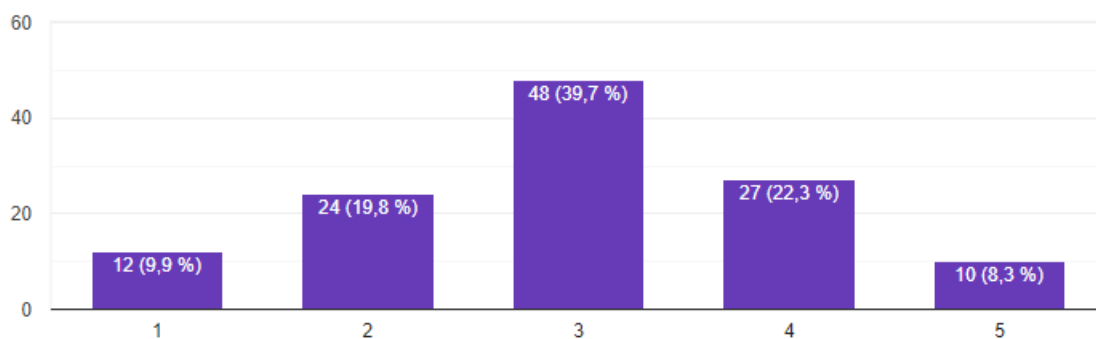

Slikovni prikaz 14. Mogućnost profesionalnog napredovanja

Što se tiče stavova o nagrađivanju učitelja, 39,7 % ispitanika niti se slaže niti ne slaže sa time da učitelji mogu biti nagrađivani zbog svojih rezultata u poslu, a najmanji broj ispitanika, 8,3 % se u potpunosti slaže sa tom tvrdnjom (Slikovni prikaz 15).

Učitelji su u mogućnosti dobiti različite nagrade na temelju svoga posla.

121 odgovor

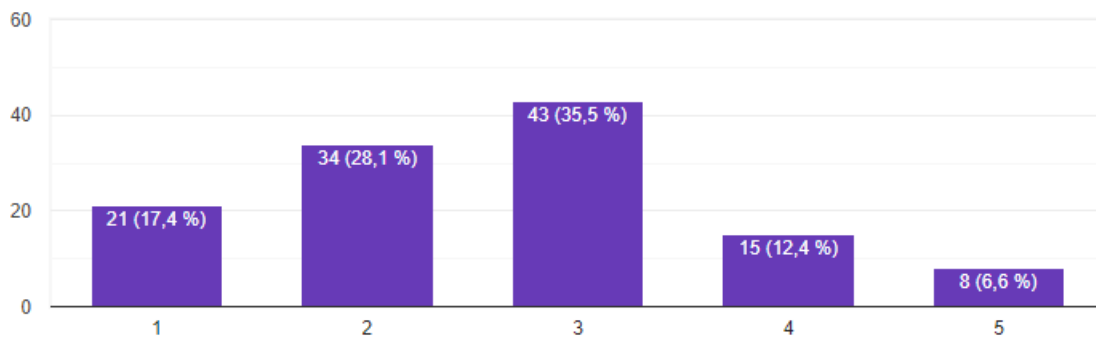

Slikovni prikaz 15. Nagrađivanje učitelja

Sa sljedeće tri tvrdnje htjeli smo utvrditi stavove ispitanika o problemima zapošljavanja učitelja. Tako smo šestom tvrdnjom ustanovili da 35,5 % ispitanika niti smatra niti ne smatra da učitelji imaju visoke mogućnosti za zaposlenje, a samo 6,6 % ispitanika je uvjeren da su te mogućnosti visoke (Slikovni prikaz 16).

Učitelji imaju visoke mogućnosti za zaposlenje.

121 odgovor

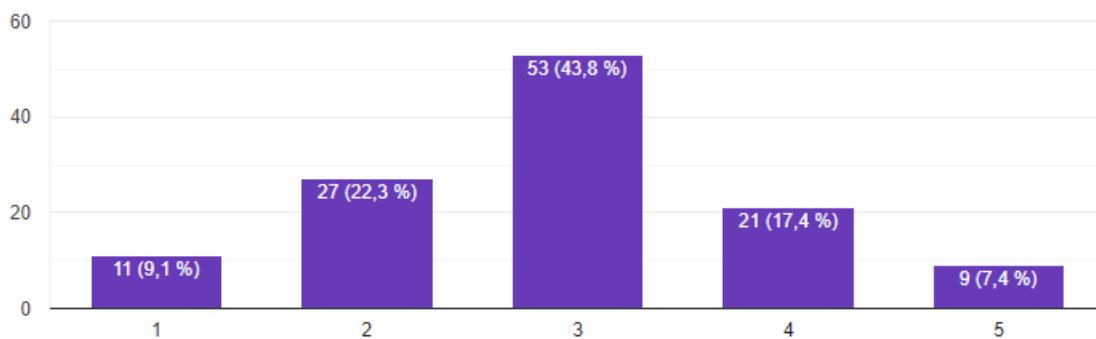

Slikovni prikaz 16. Mogućnost zaposlenja

Što se tiče stavova o zapošljavanju novonastalih učitelja u drugim profesijama, 43,8 % ispitanika je izrazilo da se niti slaže niti ne slaže sa tvrdnjom, a 7,4 % je istaknulo da se u potpunosti slaže sa tom tvrdnjom (Slikovni prikaz 17).

Veliki broj učitelja nakon završenog studija želi raditi posao koji nije vezan za odgoj i obrazovanje.

121 odgovor

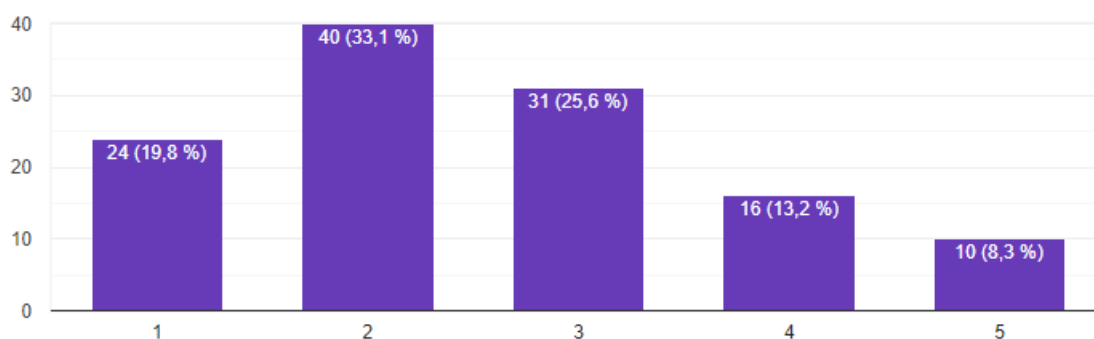

Slikovni prikaz 17. Odabir učiteljske profesije nakon studija

33,1 % ispitanika smatra da škole ne raspolažu sa dovoljnim brojem učitelja s obzirom na količinu posla koji ih zahvaća dok se samo 8,3 % ispitanika u potpunosti ne slaže s njima (Slikovni prikaz 18).

Škole raspolažu sa dovoljno učitelja s obzirom na obujam posla.

121 odgovor

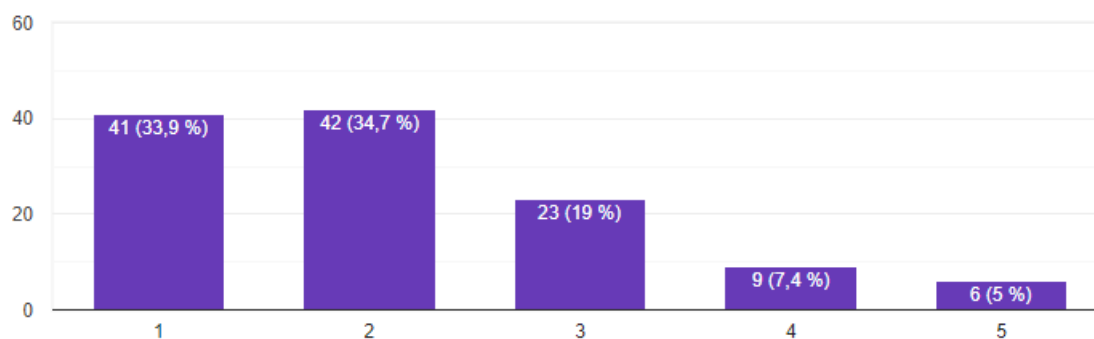

Slikovni prikaz 18. Broj učitelja u školama s obzirom na obujam posla

Sljedeće dvije tvrdnje odnosile su se na plaće učitelja. Većina ispitanika se nije složila sa tvrdnjom da su učitelji dovoljno plaćeni s obzirom na količinu posla i odgovornosti. Točnije, 34,7 % ispitanika se ne slaže s tvrdnjom, a 33,9 % ispitanika se u potpunosti ne slaže s tvrdnjom. Najmanje se ispitanika (5 %) u potpunosti slaže sa time da su učitelji dovoljno plaćeni (Slikovni prikaz 19).

Učitelji su dovoljno plaćeni s obzirom na obujam posla i količinu odgovornosti.

121 odgovor

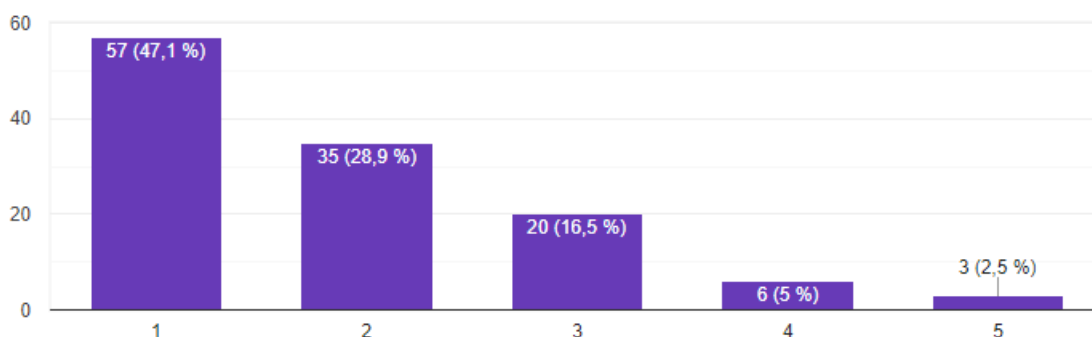

Slikovni prikaz 19. Plaće učitelja s obzirom na obujam posla i količinu odgovornosti

Što se tiče plaće kao jednog od glavnih motiva za zapošljavanje učitelja, 47,1 % ih se u potpunosti ne slaže da je to tako, a vrlo mali broj ispitanika (2,5 %) se u potpunosti slaže sa tvrdnjom (Slikovni prikaz 20).

Mjesečna primanja učitelja su jedan od glavnih motiva njihovog zapošljavanja.

121 odgovor

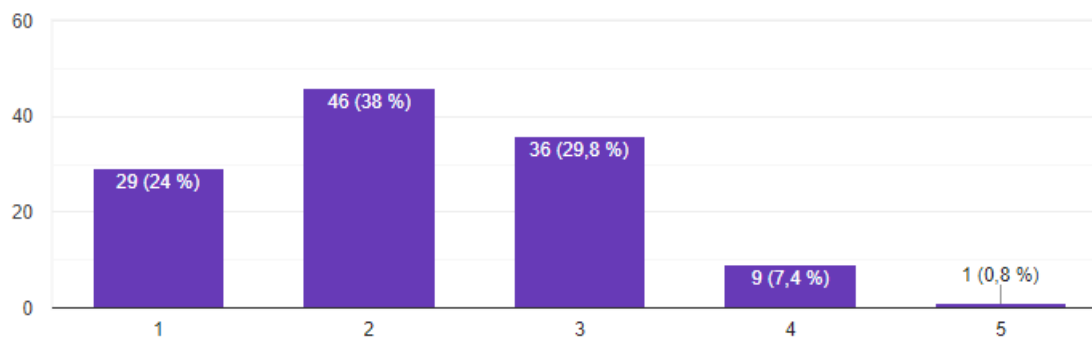

Slikovni prikaz 20. Primanja učitelja kao glavni motiv zapošljavanja

U tri tvrdnje koje su vezane za odnos ministarstva prema učiteljima saznali smo da 38 % ispitanika ne smatra da ministarstvo poštuje profesiju učitelja, a tek 0,8 % bez imalo sumnje smatra da ipak poštuje (Slikovni prikaz 21).

Ministarstvo poštuje učiteljsku profesiju.

121 odgovor

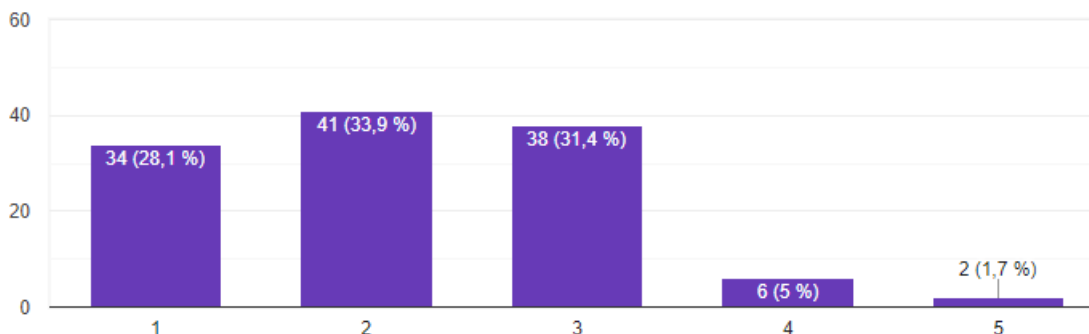

Slikovni prikaz 21. Odnos ministarstva i učiteljske profesije

33,9 % ispitanika odgovorili je da se ne slaže sa tvrdnjom da ministarstvo rado prihvaća ideje učitelja kako bi unaprijedili školovanje, a 1,7 % ima drugačije mišljenje i smatra da ministarstvo ipak prihvaća prijedloge i ideje učitelja (Slikovni prikaz 22).

Ministarstvo rado prihvaća ideje učitelja u vezi unaprijeđivanja odgojno - obrazovnog programa.

121 odgovor

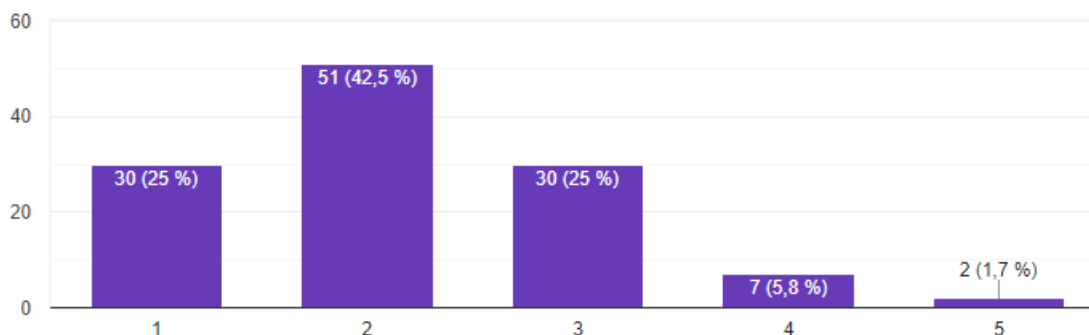

Slikovni prikaz 22. Prihvaćanje ideja učitelja od strane ministarstva

U sljedećoj tvrdnji je 42,5 % ispitanika izrazilo da ministarstvo ne uviđa važnost učitelja, a samo 1,7 % se u potpunosti slaže sa tvrdnjom koja se odnosi na prihvaćanje učitelja od strane ministarstva (Slikovni prikaz 23).

Ministarstvo shvaća važnost učitelja i čini sve što je u njihovoj moći da se učitelji osjećaju poželjnima u sustavu odgoja i obrazovanja.

120 odgovora

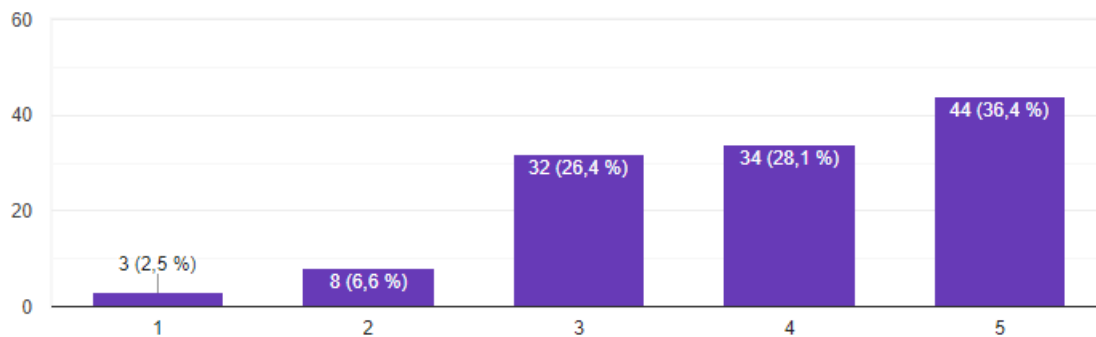

Slikovni prikaz 23. Utjecaj ministarstva na prihvaćenost učitelja u sustavu odgoja i obrazovanja

U tvrdnji koja se odnosila na uvjete zaposlenja učitelja 36,4 % ispitanika se izjasnilo da je potrebno provoditi temeljitija ispitivanja tijekom zapošljavanja učitelja, a samo 2,5 % ispitanika je zadovoljno sa trenutnim načinom zapošljavanja učitelja u školama (Slikovni prikaz 24).

Tijekom zapošljavanja učitelja trebala bi se provoditi temeljitija ispitivanja.

121 odgovor

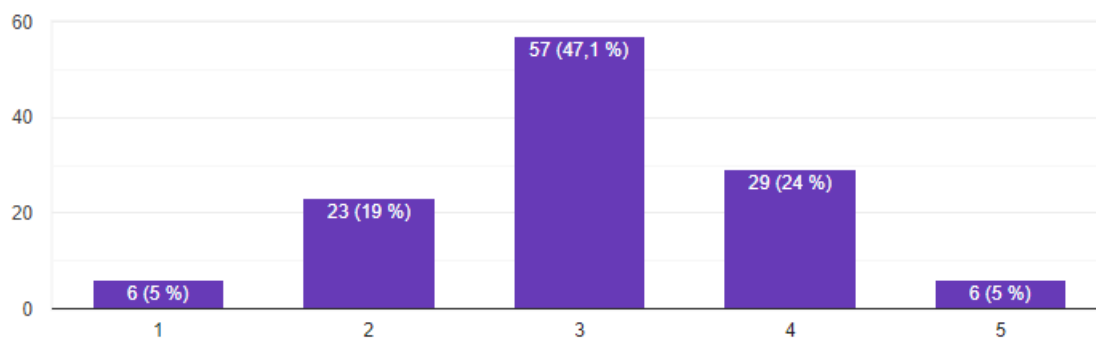

Slikovni prikaz 24. Ispitivanja tijekom zapošljavanja učitelja

Nakon što smo ispitili profesionalne faktore koji mogu utjecati na sliku učitelja u društvu, htjeli smo ispitati i neprofesionalne faktore pa smo u sljedeće tri tvrdnje provjerili što ispitanici misle o nekim karakteristikama učitelja. Tako je 47,1 % ispitanika izrazilo da se niti slaže niti ne slaže sa time da učitelji imaju kvalitetnu komunikaciju sa zajednicom u kojoj rade, a s druge strane podjednak broj ispitanika (5 %) se u potpunosti slaže i u potpunosti ne slaže sa tom tvrdnjom (Slikovni prikaz 25).

Učitelji imaju kvalitetnu komunikaciju sa zajednicom u kojoj rade.

121 odgovor

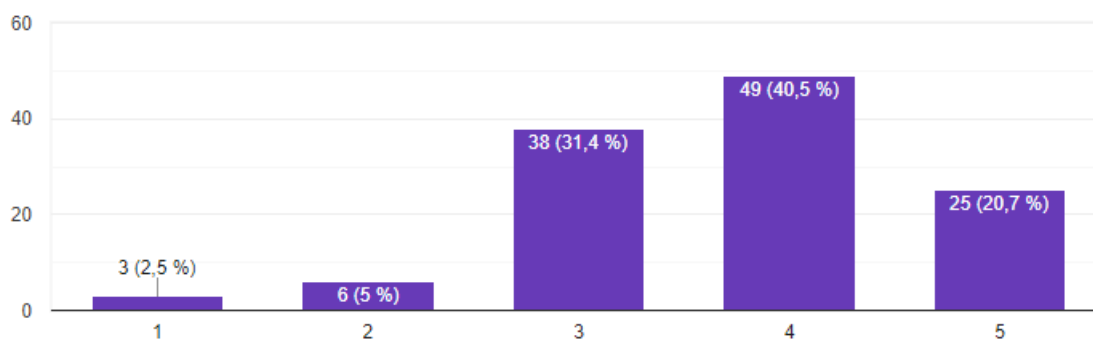

Slikovni prikaz 25. Komunikacija učitelja sa društvenom zajednicom

Sljedeće što smo saznali je da 40,5 % ispitanika smatra da se učitelji prilagođavaju okolini u kojoj rade, a samo 2,5 % se ni u kojem slučaju ne slaže s njima (Slikovni prikaz 26).

Učitelji se prilagođavaju okolini u kojoj rade.

121 odgovor

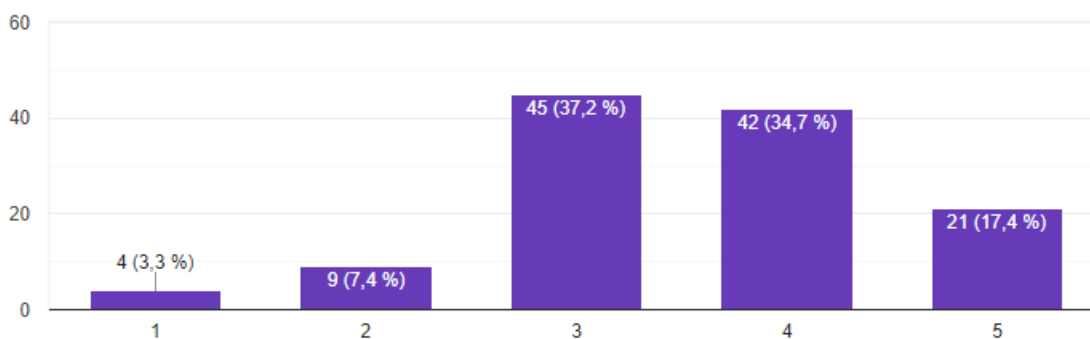

Slikovni prikaz 26. Prilagodba učitelja okolini u kojoj rade

U zadnjoj tvrdnji koja se odnosi na karakteristike učitelja 37,2 % ispitanika odgovorilo je da se niti slaže niti ne slaže da učitelji razumiju potrebe svoje okoline, a samo 3,3 % se u potpunosti ne slaže s tom tvrdnjom (Slikovni prikaz 27).

Učitelj razumije potrebe svoje okoline.

121 odgovor

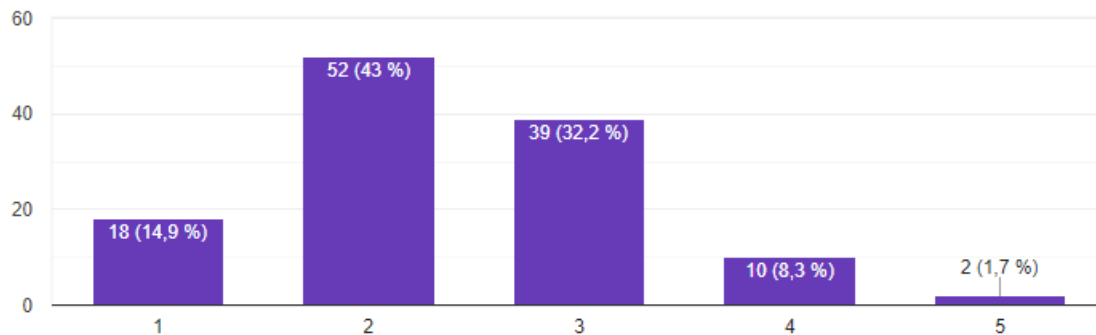

Slikovni prikaz 27. Razumijevanje potreba okoline od strane učitelja

Što se tiče slike učitelja u medijima, ispitanici su iskazali svoje stavove u dvije ponuđene tvrdnje. U prvoj je 43 % ispitanika iskazalo da nije zadovoljno kako su učitelji prikazani u medijima dok je samo 1,7 % njih reklo da su u potpunosti zadovoljni slikom učitelja u medijima (Slikovni prikaz 28).

Zadovoljna/zadovoljan sam kako mediji prikazuju učitelje i njihov posao.

121 odgovor

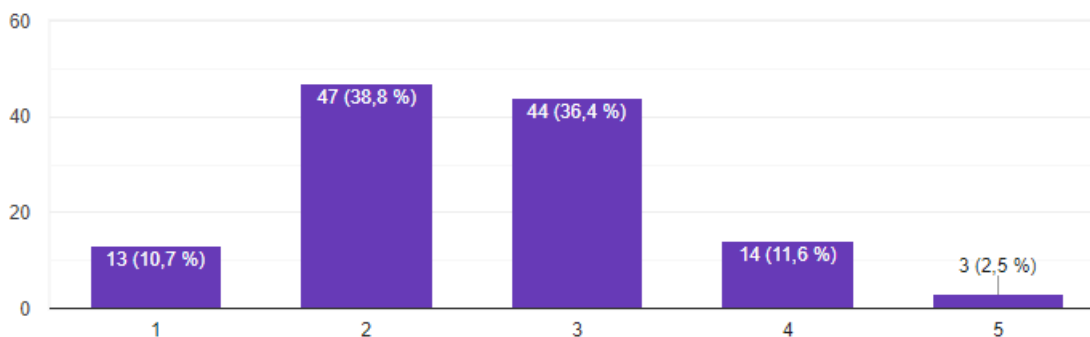

Slikovni prikaz 28. Prikazivanje učitelja i učiteljske profesije u medijima

Druga tvrdnja dala je slične rezultate pa je tako 38,8 % ispitanika izjavilo da nisu često čuli pozitivne vijesti o učiteljima u medijima, a samo 2,5 % u potpunosti smatra da su u većoj mjeri čuli pozitivne vijesti o učiteljima nego negativne (Slikovni prikaz 29).

U medijima mogu uglavnom čuti ili pročitati pozitivne vijesti o učiteljima.

121 odgovor

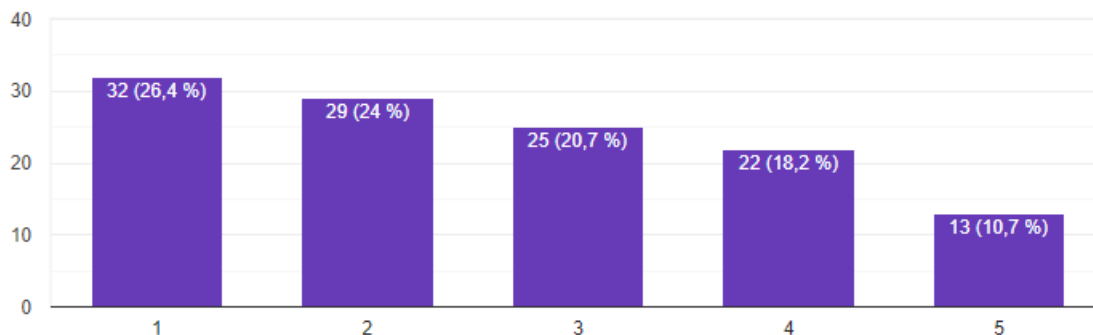

Slikovni prikaz 29. Učestalost pozitivnih vijesti o učiteljima u medijima

U neprofesionalne faktore o kojima ovisi status učitelja ulazi i razina obrazovanja okoline te smo tako u dvije tvrdnje pokušali dobiti mali uvid u nju. Samo 26,4 % ispitanika smatra da ni u kojem slučaju nisu stručni davati savjete učiteljima na temelju svoga obrazovanja. Ipak, najmanji postotak ispitanika (10,7 %) smatra da su zbog svog obrazovanja slobodni davati savjete učiteljima kako raditi učiteljski posao (Slikovni prikaz 30).

Smatram da sam zbog svog stečenog obrazovanja stručan/stručna davati savjete učiteljima.

121 odgovor

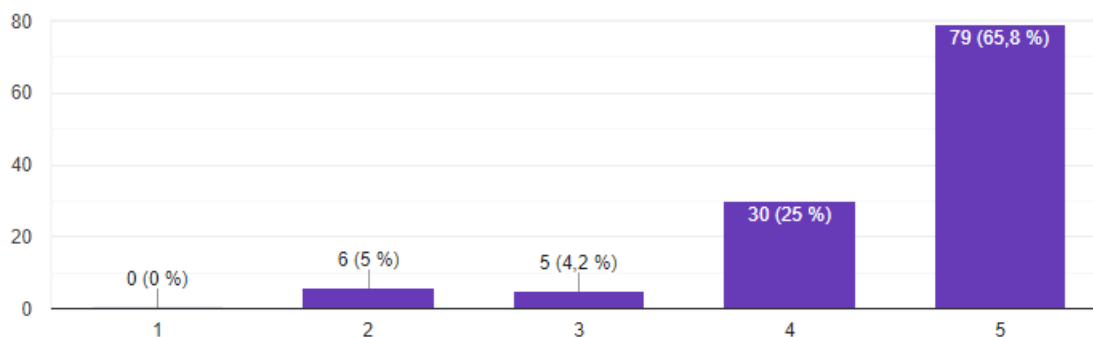

Slikovni prikaz 30. Davanje savjeta učiteljima na temelju obrazovanja pojedinca

Većina ispitanika, točnije 65,8 % učiteljsku diplomu u potpunosti shvaća ozbiljno, a 5 % ih učiteljsku diplomu ne smatra toliko važnom (Slikovni prikaz 31).

Učiteljsku diplomu shvaćam ozbiljno.

120 odgovora

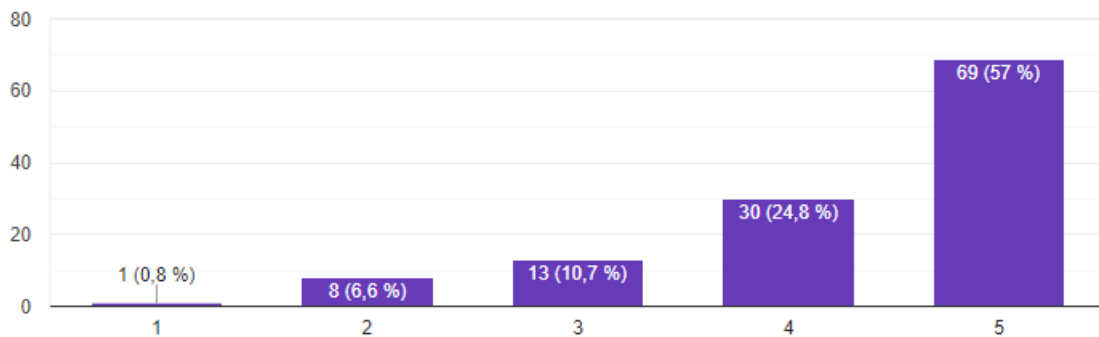

Slikovni prikaz 31. Shvaćanje diplome učitelja

Sljedećim dvjema tvrdnjama htjeli smo dobiti mišljenje o tome koliko su učitelji važni za promjene u kulturi zajednice. 57 % ispitanika smatra da su učitelji važni za očuvanje tradicije, a samo 0,8 % odnosno jedna osoba misli da očuvanje tradicije baš i ne ovisi toliko o učiteljima (Slikovni prikaz 32).

Učitelji su važni za očuvanje tradicije.

121 odgovor

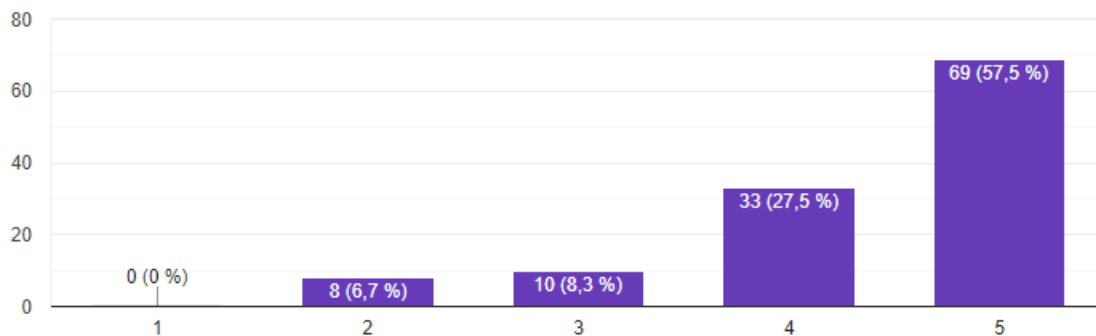

Slikovni prikaz 32. Važnost učitelja za očuvanje tradicije

Što se tiče važnosti učitelja za razumijevanje tradicija različitih kultura, 57,5 % ispitanika se u potpunosti slaže da učitelji doprinose razmjenjivanju običaja u različitim kulturnim sredinama dok 6,7 % njih smatra da ne doprinose (Slikovni prikaz 33).

Učitelji doprinose razmjenjivanju običaja različitih kultura.

120 odgovora

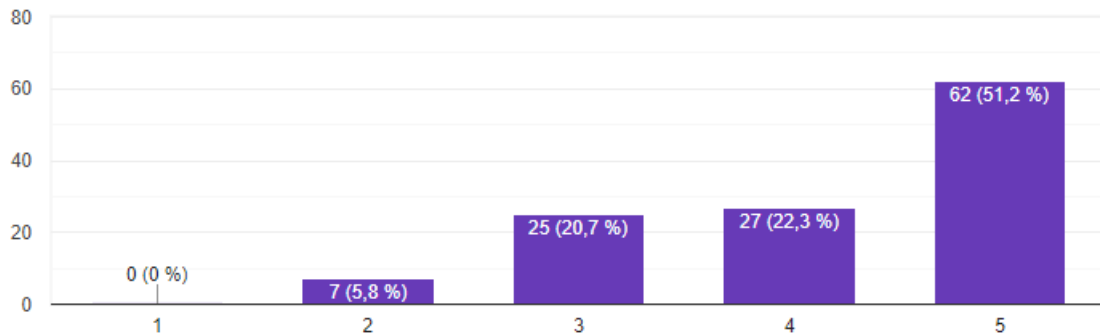

Slikovni prikaz 33. Važnost učitelja u razmjenjivanju različitih tradicija

U zadnjoj kategoriji neprofesionalnih faktora htjeli smo ispitati stavove ispitanika o učiteljima na temelju njihovog korištenja informacijske tehnologije. Polovica ispitanika (51,2 %) smatra da tehnologija uvelike olakšava posao učiteljima, a samo 5,8% se ne slaže s njima (Slikovni prikaz 34).

Učiteljima je lakše obavljati svoj posao uz tehnologiju koju danas imamo.

121 odgovor

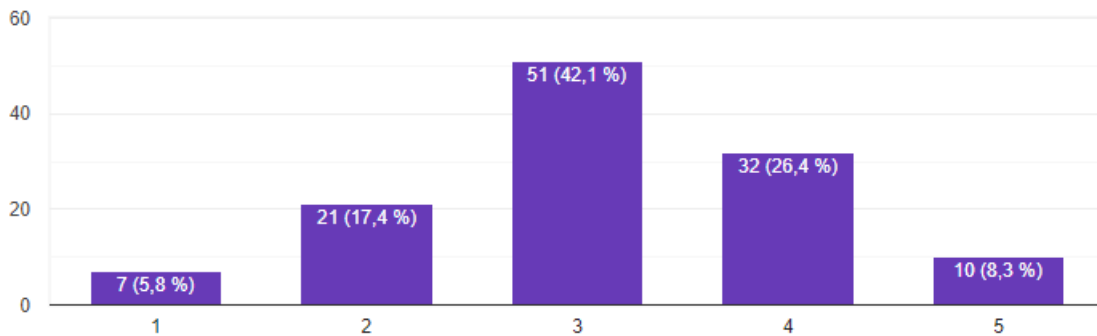

Slikovni prikaz 34. Obavljanje učiteljskog posla uz suvremenu tehnologiju

U sljedećoj tvrdnji se 42,1 % ispitanika izjasnilo da niti smatra niti ne smatra da se učitelji bez ikakvih problema koriste tehnologijom, a najmanji postotak ispitanika (5,8 %) misli da učitelji nailaze na poteškoće u korištenju iste (Slikovni prikaz 35).

Učitelji se bez poteškoća koriste tehnologijom.

121 odgovor

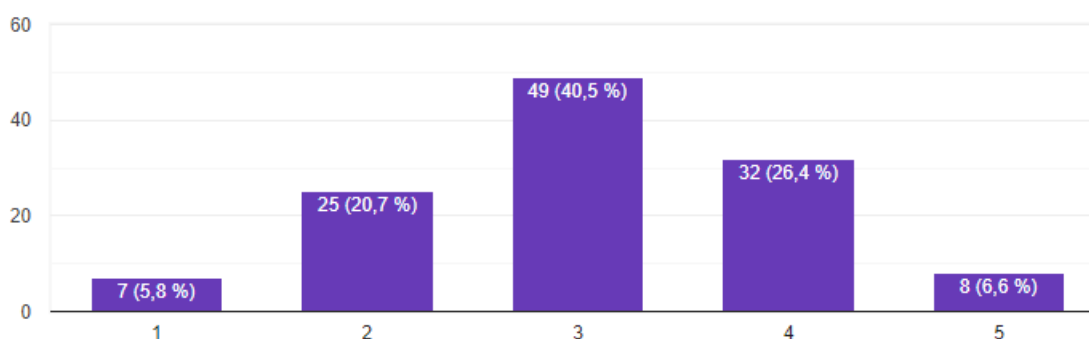

Slikovni prikaz 35. Spособnost učitelja u korištenju tehnologije

Analiziranjem podataka koje smo prikupili na temelju posljednje tvrdnje došli smo do saznanja da 40,5 % ispitanika niti smatra niti ne smatra da se učitelji služe najnovijim tehnologijama u poučavanju, a samo 5,8 % ispitanika uopće ne misli da se učitelji u nastavi koriste novijim tehnologijama (Slikovni prikaz 36).

Učitelji se služe najnovijim tehnologijama u svom poslu.

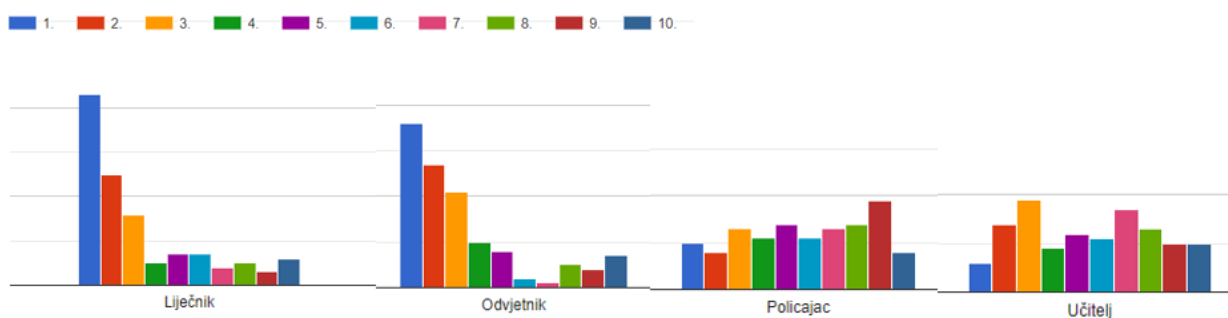
121 odgovor

Slikovni prikaz 36. Korištenje najnovijih tehnologija u učiteljskom poslu

U sklopu našeg istraživanja zamolili smo ispitanike da rangiraju deset ponuđenih profesija od prvog do desetog mjesta, ovisno o njihovom mišljenju koliko je određena profesija cijenjena. Čitajući i analizirajući podatke došli smo do sljedećih rezultata.

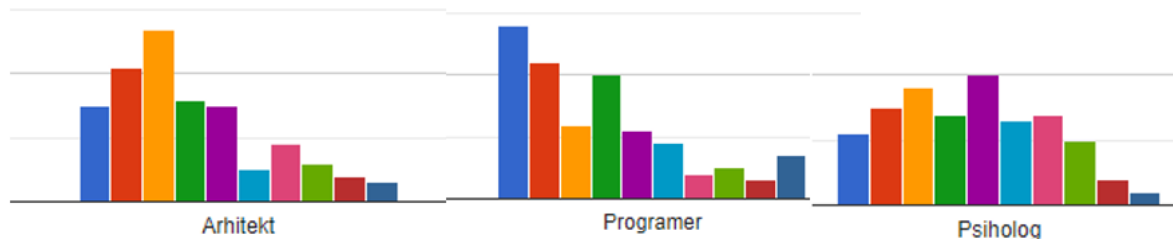
U stupičastom prikazu za svaku pojedinu profesiju koji se nalazi ispod teksta, najveći broj (43) ispitanika stavilo je profesiju liječnika na 1. mjesto, a samo tri ispitanika stavili su istu profesiju na 9. mjesto. Profesiju odvjetnika je 36 ispitanika stavilo na 1. mjesto, a samo jedan od ispitanika je profesiju odvjetnika stavio na 7. mjesto. Što se tiče profesije policajca, 19 ispitanika ju je pozicioniralo na 9. mjesto, a najmanji broj ispitanika na 2. i 10. mjesto. Učitelji su prema 19 ispitanika na 3. mjestu, a najmanje (6) ih smatra da je ta profesija na 1. mjestu (Slikovni prikaz 37).

Slikovni prikaz 37. Rangovi profesija liječnika, odvjetnika, policajca i učitelja

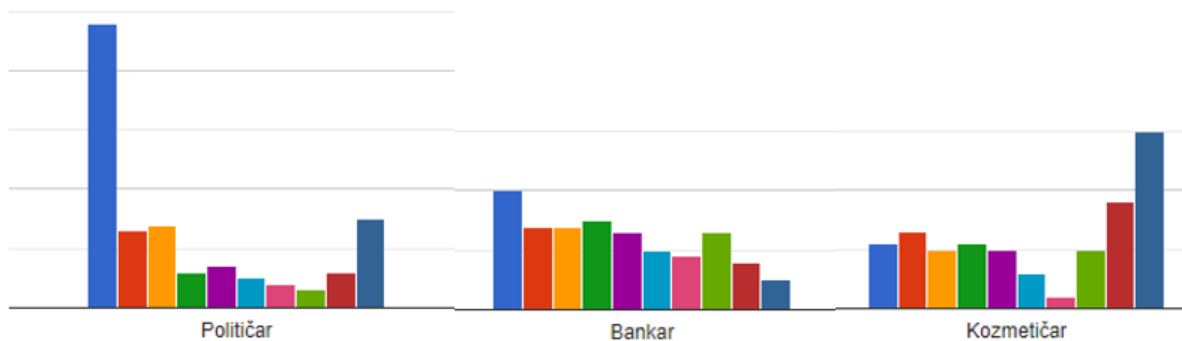
Nadalje, 27 ispitanika označilo je 3. mjesto, a najmanje ispitanika (3) 10. mjesto za zanimanje arhitekta. Profesiju programera 28 ispitanika je stavilo na 1. mjesto, a 3

ispitanika na 9. mjesto. Čak 20 ispitanika smatra da zanimanje psihologa zaslužuje 5. mjesto, a samo 2 ispitanika su ga pozicionirali na 10. mjesto (Slikovni prikaz 38).

Slikovni prikaz 38. Rangovi profesija arhitekta, programera i psihologa

Analiziranjem zadnje tri ponuđene profesije saznali smo da je najveći broj ispitanika (48) označio profesiju političara kao najcjenjeniju u društvu, a istu profesiju je najmanji broj ispitanika (3) postavilo na 8. mjesto. Profesiju bankara je na 1. mjesto postavilo 20 ispitanika, a 10. mjesto su joj dodijelili 5 ispitanika dok je profesiju kozmetičara najviše ispitanika stavilo na 10. mjesto, a najmanje na 7. mjesto (Slikovni prikaz 39).

Slikovni prikaz 39. Rangovi profesija političara, bankara i kozmetičara

ZAKLJUČAK

Profesija učitelja podrazumijeva stručnost u organiziranju odgojno-obrazovnog procesa koja se temelji na poznavanju pedagogije, didaktike, metodike i psihologije. Uz to, jedan od glavnih ciljeva ove profesije treba biti usmjeren prema učenicima i stvaranju mogućnosti za njihov cjeloviti razvoj. Kako bi mogli stvoriti takve mogućnosti, učitelji trebaju imati određene osobine i trebaju imati razvijene određene kompetencije. Neke od osobina koje bi svaki učitelj trebao imati jesu empatija, strpljenje, smirenost, pristupačnost, pravednost, dosljednost, duhovitost itd. Uz njih, učitelji trebaju biti kompetentni u uvođenju inovacija u razred i izvan razreda, razvijanju vlastite profesionalnosti i u korištenju informacijsko-komunikacijske tehnologije. Većinu tih kompetencija učitelji stječu tijekom školovanja dok neke usavrše tek radom u školi i iskustvom koje tamo dožive.

U prošlom stoljeću su učitelji mogli stjecati određene kompetencije u Učiteljskim školama dok se danas učitelji školuju na Učiteljskom studiju. Programi prema kojima djeluju te dvije institucije se bitno razlikuju pa su tako danas više zastupljene pedagoške, psihološke, metodičke i didaktičke teme. Samim time je obrazovanje učitelja postalo opsežnije te oni imaju mogućnost cjeloživotnog učenja koje im omogućuje usklađenost sa aktualnim sadržajima odgoja i obrazovanja. Nekada su učitelji više bili orijentirani prema socijalizaciji i društvenom radu putem različitih društava koje su samoinicijativno organizirali dok su danas učitelji najviše usredotočeni na dobrobit i razvoj njihovih učenika. Društvo je danas više zaštitnički postavljeno prema djeci i njihovim pravima nego nekada te su zbog toga učitelji pod njegovim povećalom. Zbog toga često dolazi do nerazumijevanja i, ponekad, nepoštivanja učitelja od strane roditelja ili društva.

Našim istraživanjem htjeli smo utvrditi kako društvo u Hrvatskoj gleda na profesiju učitelja prema profesionalnim i neprofesionalnim faktorima koji utječu na društveni status. Rezultati su nam pokazali da je društvo svjesno da su potrebna detaljnija testiranja pri zapošljavanju učitelja, da se učitelji prilagođavaju okolini u kojoj rade i da su važni za očuvanje tradicije različitih kultura te da im je posao olakšan uz primjenu tehnologije. Osrednje su zadovoljni obrazovanjem budućih učitelja, samostalnošću učitelja, nagrađivanjem učitelja, nekim aspektima zapošljavanja, karakteristikama učitelja kao i

njihovim korištenjem informacijsko-komunikacijsko tehnologije. U najmanjoj se mjeri slažu sa tvrdnjama vezanim za dovoljna mjesečna primanja učitelja, uzajamno poštovanje i komunikaciju ministarstva s učiteljima te za kvalitetno prikazivanje učitelja u medijima. Iz navedenog možemo zaključiti da društvo smatra učiteljsku profesiju osrednjom. Rangiranje profesija koje smo proveli u zadnjem djelu istraživanja potvrdilo je taj zaključak s obzirom da je najveći postotak ispitanika postavio učiteljsku profesiju na 3. mjesto, a tek nešto manji broj ispitanika na 7. mjesto.

LITERATURA

1. BEŽEN, A. (2005.) Metodika u obrazovanju učitelja. U: Rosić, V. (ed.). *Stanje i perspektive obrazovanja nastavnika: zbornik radova*. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
2. BILAČ, S., TAVAS, D. (2011.) (Ne)zadovoljstvo učitelja stručnim usavršavanjem. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*. [Online] Vol. 6 (2011)1 (No. 11). str. 21-35. Dostupno na - https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=106009. [Pristupljeno: 20. svibnja 2021.]
3. BOGNAR, L., MATIJEVIĆ, M. (2002.) *Didaktika*. 2. izmijenjeno izdanje. Zagreb: Školska knjiga.
4. BORIĆ, E. (2017.) Zadovoljstvo poslom, motivacija učitelja za rad i poticanje razvoja kompetencija učenika. *Metodički ogledi*. [Online] Vol. 24 (No. 2). str. 23-38. Dostupno na – https://hrcak.srce.hr/search/?show=results&stype=1&c%5B0%5D=article_search&t%5B0%5D=zadovoljstvo+poslom+boric. [Pristupljeno: 1. kolovoza 2021.]
5. CINDRIĆ, M. (1995.) *Profesija učitelj u svijetu i u Hrvatskoj*. Velika Gorica – Zagreb: Persona.
6. CUVAJ, A. (1910.) *Građa za povijest školstva*. Svezak VII. Drugo ispravljeno i popunjeno izdanje. Zagreb: Kr. Hrv.-Slav.-Dalm. Zem. Vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu.
7. DUMIČIĆ, K., ŽMUK, B. (2009.) Karakteristike korisnika interneta u Hrvatskoj i reprezentativnost internetskih anketa. *Zbrnik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*. [Online] Vol. 7 (No. 2). str. 115-140. Dostupno na - https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=69024. [Pristupljeno: 30. kolovoza 2021.]
8. EURYDICE. Obrazovanje i osposobljavanje odgojitelja, učitelja i nastavnika. *Službene internetske stranice Europske unije*. [Online]. Dostupno na - <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/initial-education->

- [teachers-working-early-childhood-and-school-education-14_hr](#). [Pristupljeno: 8. kolovoza 2021.]
9. EURYDICE. Stručni razvoj i usavršavanje pedagoško-nastavnog osoblja. *Službene internetske stranice Europske unije*. [Online]. Dostupno na - https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-13_hr. [Pristupljeno: 8. kolovoza 2021.]
 10. FRANKOVIĆ, D., GODLER, LJ., LONČAR, LJ., OGRIZOVIĆ, M., PAZMAN, D., TUNKL, A. (1958.) *Povijest školstva i pedagogije u Hrvatskoj*. Zagreb: Pedagoško-književni zbor.
 11. HRVATSKI ŠKOLSKI MUZEJ (2020.) *Stoljeće hrvatskoga školstva*. [Online]. Dostupno na - https://www.hsmuzej.hr/lenta_vremena_01.html. [Pristupljeno: 11. kolovoza 2021.]
 12. KADUM, V., DUJMOVIĆ, M., KADUM-BOŠNJAK, S. (2008.) Some views on the education of the teacher of the future. *Metodički obzori*. [Online] Vol. 3 (No. 5). str. 81-90. Dostupno na – https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=40727. [Pristupljeno: 8. kolovoza 2021.]
 13. KNEŽEVIĆ, M. (2019.) Stavovi roditelja i razrednika o oblicima, učincima i teškoćama partnerskih odnosa između obitelji i škole. *Život i škola*. [Online] Vol. LXV (No. 1-2). str. 143-157. Dostupno na - https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=339669. [Pristupljeno: 24. srpnja 2021.]
 14. KOLUDROVIĆ, M., JUKIĆ, T., REIĆ-ERGOVAC, I. (2009.) Sagorijevanje na poslu kod učitelja razredne i predmetne nastave te srednjoškolskih nastavnika. *Život i škola*. [Online] Vol. 22 (No. 2). str. 235-249. Dostupno na – https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=73551. [Pristupljeno: 9. svibnja 2021.]
 15. LESOURNE, J. (1993.) *Obrazovanje i društvo: izazovi 2000. godine*. Zagreb: Educa.

16. LIPŠIĆ, F. (1931.) Dom i škola. *Nezavisnost (Bjelovarsko-Križevački vjesnik)*. Vol. XXV (No. 37). str. 1.
17. MATIJAŠEC, M. (2017.) *Današnja slika učitelja na području zapadne i jugozapadne obale istarske županije*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet.
18. MINISTARSTVO PROSVJETE I ŠPORTA (2003.) Pravilnik o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu. *Narodne novine*. [Online] Dostupno na - https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_05_88_1135.html. [Pristupljeno: 16. svibnja 2021.]
19. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA (2021.) Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o napredovanju učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u osnovnim i srednjim školama i učeničkim domovima. *Narodne novine*. [Online] Dostupno na - https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_03_32_679.html. [Pristupljeno: 25. kolovoza 2021.]
20. MUTLUER, Ö., YÜKSEL, S. (2019.) The Social Status of the Teaching Profession: A Phenomenological Study. *Journal of Teacher Education and Educators*. [Online] Vol. 8 (No. 2). str. 183-203. Dostupno na - <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1227825.pdf>. [Pristupljeno: 14. travnja 2021.]
21. PAVLOVIĆ, S., ŠARIĆ, M. (2012.) Partnerstvo škole i roditelja – stvarnost ili iluzija inkluzivnog obrazovanja. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*. [Online] Vol. 12 (No. 3). str. 511-531. Dostupno na - https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=130151. [Pristupljeno: 26. srpnja 2021.]
22. RIJAVEC, M., MILJEVIĆ-RIĐIČKI, R., VIZEK-VIDOVIĆ, V. (2006.) Profesionalna vjerovanja i samoprocjena kompetencija studenata – budućih učitelja i učitelja početnika. *Odgojne znanosti*. [Online] Vol. 8 (No. 1(11)). str. 159-170. Dostupno na - <https://hrcak.srce.hr/26172>. [Pristupljeno: 11. kolovoza 2021.]
23. SILOV, M. (2002.) *Kakav učitelj, takva škola: Mudre izreke o odgoju i obrazovanju*. Velika Gorica: Persona.

24. STRUGAR, V. (1993.) *Biti učitelj*. Zagreb: Hrvatski pedagoško – književni zbor.
25. STRUGAR, V. (2014.) *Učitelj između stvarnosti i nade*. 1. izdanje. Zagreb: Alfa.
26. SUŠANJ-GREGOROVIĆ, K. (2017.) Roditeljska uključenost u obrazovanje djeteta: stavovi i praksa učitelja. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*. [Online] Vol. 66 (No. 3). str. 347-376. Dostupno na - https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=285214. [Pristupljeno: 3. kolovoza 2021.]
27. ŠIMIĆ-ŠAŠIĆ, S., KLARIN, M., GRBIN, K. (2013.) Motivacija za učiteljski poziv, zadovoljstvo studijem i zadovoljstvo izborom zanimanja. *Magistra ladertina*. [Online] Vol. 8 (No. 1). str. 7-27. Dostupno na – https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=181265. [Pristupljeno: 9. svibnja 2021.]
28. ŠIMLEŠA, P., POTKONJAK, N. (1989.) *Pedagoška enciklopedija*. 2. izdanje. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva [etc.].
29. ŠTEH, B., KALIN, J., ČEPIĆ, R. (2017.) Status učitelja i učiteljske profesije: pogledi iznutra. U: Čepić, R., Kalin, J. (eds.). *Profesionalni razvoj učitelja: status, ličnost i transverzalne kompetencije*. Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
30. VIDIĆ, T. (2009.) Zadovoljstvo poslom učitelja u osnovnoj školi. *Napredak*. [Online] Vol. 150 (No. 1). str. 7-20. Dostupno na - <https://hrcak.srce.hr/82813>. [Pristupljeno: 13. kolovoza 2021.]
31. ZANINOVIĆ, M. (1988.) *Opća povijest pedagogije*. Zagreb: Školska knjiga.
32. ZORKO, I., ZORKO, T. (2018.) Zajednice doma i škole u Zagrebu 30-ih godina 20. stoljeća i njihova socijalna komponenta. *Anali za povijest odgoja*. [Online] Vol. 15/16 (No. 15/16). str. 59-73. Dostupno na – https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=301842. [Pristupljeno: 25. srpnja 2021.]
33. ZUBER, S (2011.) *Sat razrednog odjela. Metodički priručnik za učiteljice i učitelje nižih razreda osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

PRILOG

1. Anketni upitnik

Poštovani,

pred Vama se nalazi anketni listić kojim se želi ispitati status učitelja u društvu. Listić je osmišljen isključivo za potrebe pisanja diplomskog rada na Učiteljskom studiju na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Puli. Anketni listić je anoniman te Vas molim da pažljivo čitate svaku tvrdnju i da ga iskreno ispunite. U prvom dijelu anketnog listića trebate zaokružiti jedno slovo koje se nalazi ispred tvrdnje koja se odnosi na Vas.

Zahvaljujem se na vremenu koje ste izdvojili za ispunjavanje ovoga listića.

1. Vaš spol:

- a. M
- b. Ž

2. Vaša dob:

- a. Manje od 25 godina
- b. Od 25 do 30 godina
- c. Od 31 do 36 godina
- d. Od 37 do 42 godine
- e. Od 43 do 48 godina
- f. Od 49 do 54 godina
- g. Od 55 do 60 godina
- h. Više od 61 godine

3. Radim u...

- a. Poljoprivredi, ribarstvu, šumarstvu
- b. Industriji, rudarstvu, energetici, građevinarstvu i proizvodnom zanatstvu
- c. Prometu, trgovini, turizmu, ugostiteljstvu, bankarstvu i uslužnom zanatstvu
- d. Zdravstvu, vojsci, policiji, upravi, znanosti, kulturi i sportu
- e. Informatičkom sektoru
- f. Školstvu (osnovna škola, srednja škola, fakultet)
- g. Ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (jaslice, vrtić)
- h. Student/ica
- i. Umirovljenik/ica

U sljedećim tvrdnjama zaokružite jedan od brojeva na ljestvici od 1 do 5 u skladu sa Vašim slaganjem s ponuđenom tvrdnjom.	1 – u potpunosti se ne slažem	2 – ne slažem se	3 – niti se slažem niti se ne slažem	4 – slažem se	5 – u potpunosti se slažem
Smatram da u Hrvatskoj imamo kvalitetno obrazovanje budućih učitelja.	1	2	3	4	5
Smatram da budući učitelji imaju dovoljno praktične nastave tijekom studiranja.	1	2	3	4	5
Učitelji imaju slobodu u donošenju odluka vezanih za njihov posao i razred.	1	2	3	4	5
Učitelji imaju mogućnost napredovanja u svom poslu.	1	2	3	4	5
Učitelji su u mogućnosti dobiti različite nagrade na temelju svoga posla.	1	2	3	4	5
Učitelji imaju visoke mogućnosti za zaposlenje.	1	2	3	4	5
Veliki broj učitelja nakon završenog studija želi raditi posao koji nije vezan za odgoj i obrazovanje.	1	2	3	4	5
Škole raspolažu sa dovoljno učitelja s obzirom na obujam posla.	1	2	3	4	5
Učitelji su dovoljno plaćeni s obzirom na obujam posla i količinu odgovornosti.	1	2	3	4	5
Mjesečna primanja učitelja su jedan od glavnih motiva njihovog zapošljavanja.	1	2	3	4	5
Ministarstvo poštuje učiteljsku profesiju.	1	2	3	4	5
Ministarstvo rado prihvaća ideje učitelja u vezi unaprijeđivanja odgojno - obrazovnog programa.	1	2	3	4	5
Ministarstvo shvaća važnost učitelja i čini sve što je u njihovoj moći da se učitelji osjećaju poželjnima u sustavu odgoja i obrazovanja.	1	2	3	4	5
Tijekom zapošljavanja učitelja trebala bi se provoditi temeljitija ispitivanja.	1	2	3	4	5

Učitelji imaju kvalitetnu komunikaciju sa zajednicom u kojoj rade.	1	2	3	4	5
Učitelji se prilagođavaju okolini u kojoj rade.	1	2	3	4	5
Učitelj razumije potrebe svoje okoline.	1	2	3	4	5
Zadovoljna/zadovoljan sam kako mediji prikazuju učitelje i njihov posao.	1	2	3	4	5
U medijima mogu uglavnom čuti ili pročitati pozitivne vijesti o učiteljima.	1	2	3	4	5
Smatram da sam zbog svog stečenog obrazovanja stručan/stručna davati savjete učiteljima.	1	2	3	4	5
Učiteljsku diplomu shvaćam ozbiljno.	1	2	3	4	5
Učitelji su važni za očuvanje tradicije.	1	2	3	4	5
Učitelji doprinose razmjenjivanju običaja različitih kultura.	1	2	3	4	5
Učiteljima je lakše obavljati svoj posao uz tehnologiju koju danas imamo.	1	2	3	4	5
Učitelji se bez poteškoća koriste tehnologijom.	1	2	3	4	5
Učitelji se služe najnovijim tehnologijama u svom poslu.	1	2	3	4	5

Kako procjenjujete položaj učiteljske profesije u odnosu na ostale profesije u našem društvu? Rangirajte brojevima od 1 do 10 ponuđena zanimanja, s time da 1 označava najbolji položaj, a 10 najlošiji položaj profesije u društvu.

(Npr. 1. mjesto – Odvjetnik, 2. mjesto – Liječnik, 3. mjesto...)

	Liječnik
	Odvjetnik
	Policajac
	Učitelj
	Arhitekt
	Programer
	Psiholog
	Političar
	Bankar
	Kozmetičar

POPIS PRILOGA I SLIKOVNIH PRIKAZA

Prilozi:

1. Anketni upitnik

Slikovni prikazi:

1. Slikovni prikaz 1. Nastavni plan za učiteljske škole iz 1931. godine
2. Slikovni prikaz 40. Motivacijski čimbenici i zadovoljstvo studenata svih pet godina studija
3. Slikovni prikaz 41. Faktori koji utječu na izbor stručnog usavršavanja
4. Slikovni prikaz 42. Teškoće u suradivanju roditelja i škole
5. Slikovni prikaz 43. Sagorijevanje učitelja na poslu
6. Slikovni prikaz 44. Procjena ugleda učitelja na ukupnom, hrvatskom i slovenskom uzorku
7. Slikovni prikaz 45. Rezultati rangiranja profesija na ukupnom, hrvatskom i slovenskom uzorku
8. Slikovni prikaz 46. Vrste anketnih upitnika
9. Slikovni prikaz 47. Dob ispitanika
10. Slikovni prikaz 48. Područje zaposlenja ispitanika
11. Slikovni prikaz 49. Kvaliteta obrazovanja budućih učitelja
12. Slikovni prikaz 50. Količina praktične nastave tijekom studija
13. Slikovni prikaz 51. Profesionalna autonomija učitelja
14. Slikovni prikaz 52. Mogućnost profesionalnog napredovanja
15. Slikovni prikaz 53. Nagrađivanje učitelja
16. Slikovni prikaz 54. Mogućnost zaposlenja
17. Slikovni prikaz 55. Odabir učiteljske profesije nakon studija
18. Slikovni prikaz 56. Broj učitelja u školama s obzirom na obujam posla
19. Slikovni prikaz 57. Plaće učitelja s obzirom na obujam posla i količinu odgovornosti
20. Slikovni prikaz 58. Primanja učitelja kao glavni motiv zapošljavanja
21. Slikovni prikaz 59. Odnos ministarstva i učiteljske profesije
22. Slikovni prikaz 60. Prihvatanje ideja učitelja od strane ministarstva

23. Slikovni prikaz 61. Utjecaj ministarstva na prihvaćenost učitelja u sustavu odgoja i obrazovanja
24. Slikovni prikaz 62. Ispitivanja tijekom zapošljavanja učitelja
25. Slikovni prikaz 63. Komunikacija učitelja sa društvenom zajednicom
26. Slikovni prikaz 64. Prilagodba učitelja okolini u kojoj rade
27. Slikovni prikaz 65. Razumijevanje potreba okoline od strane učitelja
28. Slikovni prikaz 66. Prikazivanje učitelja i učiteljske profesije u medijima
29. Slikovni prikaz 67. Učestalost pozitivnih vijesti o učiteljima u medijima
30. Slikovni prikaz 68. Davanje savjeta učiteljima na temelju obrazovanja pojedinca
31. Slikovni prikaz 69. Shvaćanje diplome učitelja
32. Slikovni prikaz 70. Važnost učitelja za očuvanje tradicije
33. Slikovni prikaz 71. Važnost učitelja u razmjenjivanju različitih tradicija
34. Slikovni prikaz 72. Obavljanje učiteljskog posla uz suvremenu tehnologiju
35. Slikovni prikaz 73. Sposobnost učitelja u korištenju tehnologije
36. Slikovni prikaz 74. Korištenje najnovijih tehnologija u učiteljskom poslu
37. Slikovni prikaz 75. Rangovi profesija liječnika, odvjetnika, policajca i učitelja
38. Slikovni prikaz 76. Rangovi profesija arhitekta, programera i psihologa
39. Slikovni prikaz 77. Rangovi profesija političara, bankara i kozmetičara

SAŽETAK

Pedagogija spada u područje društvenih znanosti, a učitelji su u najvećoj mjeri pedagozi s obzirom da većinu svoga rada odgajaju mlade osobe i osposobljavaju ih za njihov daljni razvoj. Društveni status učitelja vrlo je važan pokazatelj kvalitetno organiziranog odgojno obrazovnog sustava koji utječe na mnogo toga. Ukoliko društvo ima povjerenja u struku i poštuje ju tada će i učitelji biti više motivirani raditi svoj posao. Učiteljska profesija, kao i svaka druga profesija, zahtjeva priznanje od društva kako bi se mogla unaprijeđivati i davati zadovoljavajuće rezultate stoga se ovaj diplomski rad bavi temom položaja učitelja u društvu nekada i danas. Uz karakteristike koje prikazuju kompleksnost učiteljskog posla i opisivanje učitelja i učiteljske profesije u 20. stoljeću i danas, istražili smo što građani Hrvatske misle o njoj. Podaci iz anketnog upitnika dali su rezultate koji su ukazali na to da društvo danas učiteljsku profesiju smatra osrednjom i da može još napredovati.

Ključne riječi: učitelji, društvo, društveni status

SUMMARY

Pedagogy is considered to be a part of social sciences and nurturing is considered to be one of the main tasks of teachers' work along with preparing their students for further development. Social status of teachers is an important indicator of quality of the educational system which affects a lot of things. If the society has trust and respect for the profession, teachers will be more motivated to do their job. Profession of a teacher, as much as any other profession, demands acceptance from the society so it can improve and so it can give results that are satisfying. Therefore, this thesis refers to the social status of teachers' profession in the past and in the present. It includes the elements that explain the complexity of teachers' profession, description of teachers in the past and in the present and the research about the status of teachers' profession in Croatia. The data that we collected with the questionnaire indicates that teachers' profession is considered to be mediocre and that it could be organized in a much better way.

Key words: teachers, society, social status